

ΜΟΥΣΑ

ΜΗΝΙΑΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ — ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ — ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΔΟΣ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ 37
 ΠΟΙΗΣΗ — ΔΙΗΓΗΜΑ — ΚΡΙΤΙΚΗ — ΕΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ — ΘΕΑΤΡΟ — ΜΟΥΣΙΚΗ

ΧΡΟΝΙΑ Α' — ΦΥΛΛΟ 3 — ΑΘΗΝΑ ΟΧΤΩΒΡΗΣ 1920

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ : 'Ο παράδεισος ὁ δεύ-
 τερος.
 Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ : Προαισιήματα.
 ΛΕΩΝ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ : Αιωνία ἐπάνοδος.
 Γ. Θ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ : Τοιχογραφίες.
 ΝΑΣΟΣ ΧΡΗΣΤΙΔΗΣ : Μιά ἱστορία.
 ΑΝΤΙΟΧΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΑΤΟΣ : 'Αφταστη Χαρά.
 ΦΑΝΗΣ ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ : «Διάλογοι».
 ΛΕΛΑΣ ΑΓΓΕΛΟΣ : 'Αγάπες
 PIETER VAN DER MEER : Οἱ δεσμοί.
 OSCAR WILDE : 'Η ἀηδία ἐγὸς τρολλοῦ.
 EDUARD MOERIKE : 'Ασμα γιὰ δυὸ μέσα στὴ νύχτα.
 H. W. LONGFELLOW : Τὸ παλιὸ ρόλόι τῶν σκαλο-
 πατιῶν.
 Γ. ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ : Τὸ ἐσωτερικὸ δράμα κ' ἡ δραματικὴ
 τέχνη στὴν Πολωνία.
 ΚΛΕΩΝ ΠΑΡΑΣΧΟΣ : Παλαιοὶ καὶ νέοι.
 Θέατρο — Ξένη Φιλολογία — 'Ελληνικὴ Φιλολογία — Ση-
 μειώματα.

LA MUSE

Publication mensuelle — Belles Lettres — Beaux Arts — Théâtre
 Critique — 37 Rue Colocotroni — Athènes — Grèce. = = =

ΜΟΥΣΑ

ΜΗΝΙΑΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ — ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ — ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΔΟΣ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ 37
ΠΟΙΗΣΗ — ΔΙΗΓΗΜΑ — ΚΡΙΤΙΚΗ — ΕΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ — ΘΕΑΤΡΟ — ΜΟΥΣΙΚΗ

ΧΡΟΝΙΑ Α΄ — ΦΥΛΛΟ 3 — ΑΘΗΝΑ ΟΚΤΩΒΡΗΣ 1920

ΠΑΡΑΜΥΘΟΛΟΓΑ

Ο ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΣ Ο ΔΕΥΤΕΡΟΣ

Ὁ χοντρονιὸς ὁ Κοπανᾶς κ' ἡ λιγερίτσα ἡ Πιπέρω, μόλις ἀνταμωθήκανε μιὰ μέρα σ' αὐτὴ τὴν ξέρα τῆς ζωῆς, καθὼς ἦτανε καὶ γαυρομαχισμένοι, εὐτὺς ἀγαπηθήκανε. Τὶ νὰ κάνουνε, ζητήσαν καὶ μιὰν ἄκρη νὰ στήσουνε φωλιὰ γιὰ τὴν ἀγάπη τους. Ἔτσι, κατὰ τύχη, γυρεύοντας περᾶσαν ὄξω ἀπὸνα μαντρωμένο κλεῖσμα. Ἀτέλειωτος ἦταν ὁ τοῖχος του, κι' ἀζύγωτη ἡ κορφή του. Ἡ ἀμπατὴ του σφαλιστὴ κι' αὐτὴ, σὰ νὰ μὴ τὴν πατοῦσε ἀνθρώπου πόδι.

— Τὶ νᾶναι πίσω ἀπ' αὐτὴ τὴν τοιχογυρισιά ; ρώτησε ἡ Πιπέρω.

— Ξέρω κ' ἐγώ ; Θαρῶ νᾶναι περιβόλι, εἶπε ὁ Κοπανᾶς.

— Πότε φουσκοδεντριές μυρίζουνε, πότε ὄριμοι καρποί. Πᾶω νὰ λιγωθῶ ! Θέλω νὰ ἴδω τί κόσμος κρύβεται κ'εἰ μέσα!

— Καλὰ λές, Πιπερούλα μου... Ἔλα νὰ μὲ βοηθήσης ν' ἀνεβῶ !

— Ὅχι, ἐγὼ θέλω νὰ κυτάξω πρώτῃ ! Σκῦψε ν' ἀνεβῶ ! Τότε ἀκούστηκε βαρειά φωνὴ ἀπὸ μέσα.

— Περάστε ἀπὸ τὴν πόρτα, βρὲ κουτάβια ! Τὶ μαλλώνετε ;

Περίεργοι τρέξανε πρὸς τὴ φωνὴ—καὶ μαλλώνανε καὶ πάλι ποιὸς νὰ πρῶτοπεράσει.

— Καλῶς τα τὰ παιδιὰ μου—ἄ, ὄχι πιά τσακώματα ! Ὁ Κῆπος εἶναι δικός σας ὅλος ἀπὸ τώρα. Βλέπετε ; Ἄνοιξη, κι' ἄλλοι καρποὶ ἀνθίζουν, ἄλλοι δένουν κι' ἄλλοι σήπονται. Τὶ νὰ τοὺς κάμω ; Καλὰ ποὺ ἤρθατε καὶ σεῖς. Ὅρεξη δὲν ἔχω μὴτ' ἓνα παραγινωμένο σῦκο νὰ γευτῶ, πόσο νὰ δοκιμάσω καὶ κανέναν πιὸ ξεινὸν καρπὸ. Βαρέθηκα τέτοια καρποπλημύρα !

— Πῶς σὲ λένε, γέρο... ἀφέντῃ, θέλω νὰ πῶ, μὲ συμπάθειο ! ρώτησε ἡ Πιπέρω.

— Καλὰ μὲ εἶπες. Γεραφέντῃ λέγε με. Εἶμαι ὁ Ἄφέντῃς τοῦ Περιβολιοῦ κ' εἶμαι καὶ Γέρος.

— Ζῆς ἐδῶ μονάχος ; Δὲν ἔχεις καὶ γυναῖκα ;

— Δὲν εἶχα ποτέ... ἄλλο κακὸ καὶ τοῦτο... Μὴν τὰ ρωτᾶς ! Παιδιὰ μου τώρα θᾶλω ἐσᾶς, καὶ συντροφιά μου. Ἡ μοναξιά μὲ γέρασε !

Τοὺς κύταξε, καὶ τοὺς παρακάλοῦσε μὲ ταπεινώση. Ὁ

Χοντρο-Κοπανᾶς κ' ἡ Πιπερούλα στεκόσαντε χαζοὶ καὶ θαμάζανε τοῦ Γεραφέντῃ τὴν κατάσπρη γενειάδα.

— Τὶ μὲ κυτᾶτε ἔτσι, βρὲ κουτάβια ; εἶπε αὐτὸς γελώντας πάλι. Τραβάτε μπρός ! Καὶ ζῆτε καὶ χαρῆτε. Ἐδῶ νὰ μείνετε, σᾶς θέλω τὸ καλό σας ! Ὅλα τὰ δεντρικὰ δικὰ σας εἶναι, κι' ὅλα τ' ἀποδοσίδια τοῦ Περιβολιοῦ—τὸ Περιβόλι ὀλάκερο ! Ἀλλὰ τὸ νοῦ σας ! Στὴ μέση τοῦ Περιβολιοῦ εἶν' ἓνα δεντρί μεγάλο, καὶ τὸ πιῶμορφο, καρποὺς γιομάτο, ὀλοχρονῆς. Καὶ τί καρποὺς ! Μήτε καὶ σι' ὄνειρό σας. Νὰ τοὺς δαγκάσης σὰν παρθένας μάγουλο—σὰν τὸ δικό σου, Πιπερούλα ! Κ' εἶναι τόσο νόστιμοι, καὶ τόσο τρυφεροί, γιὰ κάθε δόντι, ἀκόμα καὶ γιὰ τὰ δικὰ μου, ποὺ δὲν ἔχω. Ἀπ' αὐτοὺς νὰ τρῶτε ὅσο μπορείτε, κι' ὅσο φτάνει ὁ πόθος σας ! Εἶνε τὸ πιὸ ἀκριβὸ δεντρί μου, ποῦ τὸ φύτεψα, καὶ δὲν τὸ χάρηκα ποτέ. Τὸ λένε καὶ Δεντρί τῆς Ἀγνωσιᾶς. Πέστε το τῆς Ξεφάντωσης, τῆς Λησμονιᾶς, κι' ὅπως ἄλλοιῶς σᾶς ἔρθῃ. Τρῶτε τὸν καρπὸ του νὰ ξεχάνετε τὴν κακομοιριά ποὺ θὰ σᾶς ἔδερνε, ἂν δὲν τονὲ τρώγατε τέτοιον καρπὸ. Μὰ πάλι δὲ σᾶς βιάζω. Νὰ ἡ πόρτα, ἂν δὲν τότε θέλετε τὸν Κῆπο μου...

Πονηρὰ τοὺς κύταξε, κι' ἀνήσυχα μὴ φύγουν.

— Πᾶμε ἴσα σ' αὐτὸ τὸ μαγικὸ δεντρί ! φώναξε ἡ Πιπέρω βιαστικά. Νὰ δούμε, εἶν' ἀληθινὰ τὰ λόγια τοῦ Προβατογένῃ, ἢ θέλησε νὰ μᾶς γελᾶση ; Ὁ ἄρρωστήσω, ἂν δὲ φάω ἀπ' τὸν καρπὸ του !

Μπροστὰ πήγαινε ἡ Πιπέρω, κι' ὁ Κοπανᾶς ἀπὸ κοντά, μὰ ὡς ποῦ νὰ φτάσουν ἀντικρὸν στὸ δέντρο, κι' ὡς ποῦ τὰ μάτια τους νὰ τὸ πρῶτοχαροῦνε, γυρίσανε μὲ τὴν ψυχὴ στὰ δόντια καὶ πέσανε στοῦ Γεραφέντῃ τὴν ποδιά.

— Τὶ εἶναι πάλι, βρὲ κουτάβια, τί πάθατε κ' εἴσαστε ἔτσι κίτρινοι ;

— Ἐνας φείδαρος ! Ἐνας μεγάλος φείδαρος φυλάει κουλουριασμένος γύρω στὸ δεντρί. Σῶσε μας, Γέρο ! Ἄνοιξε νὰ φύγουμε !

Ὁ Γεραφέντῃς φάνηκε ν' ἀπόρησε γιὰ μιὰ στιγμή. Σηκώθηκε ὕστερα μὲ τὸ ραβδί του καὶ τράβηξε ἴσα κατὰ τὸ δεντρί. Σὲ λίγο ξαναφάνηκε βασιτώντας κρεμασμένο ἀπὸ τὸ ξύλο του ἓνα φεῖδι σκοτωμένο.

— Νὰ τος ὁ τρόμος σας ποιὸς ἦτανε ! εἶπε μὲ χαμόγελο καλόκαρδο. Τώρα πιά δὲν ἔχετε τί νὰ φοβᾶστε—οὔτε

είναι κι' ανάγκη νά φοβᾶστε τίποτα! Καλοπέραση, κι' ἅγιο, ὁ θεὸς — μὰ συχωρᾶτε καὶ τὸ γέρο ἐμένα κάποτε. Τρῶτε, πίνετε, παίχτε, τραγουδάτε καὶ κοιμᾶστε. Στῆς Ἄγγωσιᾶς τὸν ἴσκιό κίστε καὶ τὸ καλυβάκι σας — καὶ γιὰ χαρὰ σας!

Καὶ μ' ἓνα τοῦ χεριοῦ του κίνημα ἔρριξε τὸ ψοφίμι ὄσω ἀπὸ τὴ μάντρα.

— Κ' ἐγὼ δὲν ἤξερα πῶς εἶχα τέτοιο σύντροφο στὸ ἔχει μου! εἶπε ὁ Γεραφέντης μιλιῶντας μὲ τὸν ἑαυτό του.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΠΡΟΑΙΣΤΗΜΑΤΑ

Χαρισμένο τοῦ Κώστα Παρορίτη

Στὸν τόπο ποὺ ἔχουν τὸ στρατιώτη χώσει,

Ἄπ' τὴν ὀργή τῆς μάχης θερισμένο,

Τώρα ἔχουν μύρια λουλούδα φυτρώσει.

Στὴ θέση ποὺ τὸν εἶχαν παραχώσει

Κάθησε ἓνα ζευγάρι ἐρωτευμένο :

— Καλή μου, ποὺ τὰ μάτια σου κοιτάζουν ;

— Ἐκεῖνα τὰ λουλούδια ἀπὸ αἶμα στάζουν.

— Καλή μου, εἶναι ποὺ ὁ ἥλιος κατεβαίνει . . .

Ταχιά μὲ λειμονιᾶς ἄσπρα λουλούδια

Θὰ σὲ κάνω νυφούλα εὐτυχημένη.

Γιὰ μᾶς ἡμέρα ἀδράδιαστη θὰ γένει :

Μὲ φιλάκια ἢ ζωὴ μας καὶ τραγούδια —

Μὰ ἢ ὄψη σου πῶς ἔχει ἔτσι χλωμιάνει ;

— Γι' ἄκου μιά μυρουδιὰν ἀπὸ λιθάνι !

— Εἶναι ἢ βιολέτες ποὺ μοσκοβολοῦνε

Τέτοιαν ὄρα, καλή μου, σὰ βραδιάζει!

Ὅμοια οἱ καρδιές μας τώρα λαχταροῦνε

Πιὸ πολὺ τὴ στιγμή ποὺ θὰ ἐνωθοῦνε —

Μὰ σὺ ! γιατί ἢ λαλιά σου τρεμουλιάζει ;

— Μιά σκοτεινιά παράξενη μᾶς ζώνει!

Σήκω ! νιώθω μιά μπόρα ποὺ ζυγώνει.

Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ

ΑΙΩΝΙΑ ΕΠΑΝΟΔΟΣ

Κάποιες χαρὲς ἐφήμερες, πλάνες χαρὲς, ποὺ χρόνια
Περάσαν, σὰν τίς κλάψαμε στὰ λίκνα τους νεκρές,
Θαρρεῖς πῶς θὰ γυρίσουνε κάποια στιγμή κ' αἰώνια,
Τίς χειμωνιές, προσμένομε πῶς θάρθουν μὲ τῆδόνια —
Κάποιες χαρὲς.

Κάποιες γωνιές, ποὺ ἀπὸ καιρὸν ἄδειες στὴ σάλα μένουν,
Στὸ σπῆτι, ποὺ τὸ ἐρήμαξαν οἱ βαρυχειμωνιές,
Ἄκόμα ἢ ζέστη ἐνὸς κορμιοῦ, θαρρεῖς, πῶς τίς θερμαίνουν,
Κέναν καλὸ, ποὺ ἐμίσεψε γιὰ πάντα, πῶς προσμένου —
Κάποιες γωνιές.

Κάποιοι νεκροί, ποὺ ἀνέλπιστα μᾶς ἄφησαν καὶ πάνε,
Ποὺ ἐπήγαμε ὡς τὸν τάφο τους μὲ τὴν καρδιά πικρή,
Θαρρεῖς πῶς ζοῦνε' ἀθέλητα τὰ μάτια μας κοιτᾶνε,
Σὰν τρίζω ἢ πόρτα στὸ βοριά, καὶ λέμε αὐτοὶ πῶς θάναι —
Κάποιοι νεκροί.

ΛΕΩΝ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ

ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΕΣ

III

Λοξὰ ἀνεβαίνει ρεπιασμένη ἢ σκάλα
μπρὸς στὸ σπητάκι ἐδῶ τὸ ἀγροτικό,
ποὺ ἢ βουκαβίλια πλέκεται μὲς τ' ἄλλα
περιπλοκάδια, γύρω ἀπ' τ' ἀνοιχτὸ
παράθυρό του. Κι' ὅταν σταματῶ
κι' ἐρωτευμένη τὴν ψυχὴ μου ἀφήνω,
νομίζω πῶς ξανοίγω στὰ παλῆα
μαρμάρινα πεζούλια καθιστό,
ν' ἀναθυμιάται τῆς ζωῆς τὸν θρήνο
γέρο σκυφτὸ μὲ δλάσπρα τὰ μαλλιά.
Πανάρχαιη ἐνὸς ἐρωτα ἱστορία
διαβάζει στὸ βιβλίο ποὺ κρατεῖ,
καὶ λέω εἰκόνα γίνηκ' ἢ ἁρμονία
μέσα στὰ στάχια τοῦ μικροῦ αὐλητή,
ποὺ μὲ τὴν αὔρα ξέχυσε ἀπαλὰ
— μελωδικὴ γραμμοῦλα σ' ἦχον Ia —

Πῶς τὴ βουκολικὴ του φέλνει χάρη
στὶς ἀσπρισμένες πλάκες τῆς αὐλῆς
τὴν νύχτα ὅταν κοιμᾶται τὸ φεγγάρι,
καὶ πλέκεται στὰ φύλλα φουντωτῆς
κληματάριας, ποὺ στρέφουνε οἱ πλοκάμοι
κορνίζα ὡς νᾶναι μᾶς ζωγραφιστῆς
εἰκόνας, στοῦ παραθυριοῦ τὸ τζάμι!
Καὶ ζωντανεύει μιά ὄμορφα κρινένια
μὲς τὴν εἰκόνα τὴ μισοσδυτή,
ποὺ λὲς πῶς καρτεράει γεμάτη ἀπ' ἔννοια
στὸ φράχτη τὸν κρυφὸ τῆς ἐραστή.
Ἐννοια τόσο γλυκειά, ποὺ ἐνῶ κοιμᾶται
μὲς σὲ μαβιά ἢ σελήνη καταχνιά,
ρέμβη κοιτάζει γύρω, ὡς νὰ θυμᾶται
τῆς περασμένης νύχτας τὰ φιλιὰ.

Τοῦ φθινοπώρου ὡς πέσουν τὰ ξεράδια
οἱ μαῦροὶ μόνο ἐρπύζουνε κισσοί,
ρέπια ἢ φωλιά στὰ γῦσα κρέμεται ἄδεια
τῆς χελιδόνας, ποὺ εἶδα στὴ χρυσῆ
τοῦ Τριγυτῆ ἀντηλιά μὲς ἀπ' τὴ γρίλλια,
τὴ μαύρη σκιὰ νὰ σειέται, καθιστῆ
ὡς ἦταν στὴ φωλιά ποὺ ἢ βουκαβίλια
τὴν στεφανώνει γύρω, ἢ κρεμαστή.

Τίς νύχτες τοῦ χειμῶνα, κάπου ἀρχίζει
κρυφὸ παιχνίδι ἐν' ἄστρο στὰ κλαδιά
καὶ πότε σμαραγδένιο κρυσταλλίζει
μὲς τοῦ κισσοῦ τὰ φύλλα, πότε ἀργὰ
ἀπ' τὴν αὐλὴ περνᾷ κι' ἀναφλογίζει
τὰ σκόρπια φύλλα, ὡς νᾶναι μελιχρὰ
πετράδια, ποὺ θαμπὸ ἓνα φῶς ἀγγίζει.
Μὰ πῶς νὰ εἰπῶ στὴ στέρνα ὡς ζωγραφίζει,
σὲ κυπαρίσσο ἐμπρός, τὴ σκοτεινὴ
τρεμουλικιστῆ μιά πράσινη γραμμὴ ;
— φλέβα σὲ ἀχάτη ὡς νᾶναι λαμπυρίζει —

Γ. Θ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ

Τὴν λέγανε Φανή. Τὴν εἶχα συναντήσῃ κάποιο δει-
λινό, ἐκεῖ, πρὸς τὸ τέλος τοῦ λιμανιοῦ, καθισμένη ἀπάνω
σὲ κάτι κασόνας, ποὺ εἶχαν ξεφορτώσει ἀπὸ ἓνα βαπόρι.
Καθόταν, καὶ κουνούσε τὰ πόδια τῆς, σὰν παιδί. Βαστοῦσε
στὸ χέρι τῆς κάτι κάρτες, μὲ φανταχτερὰ χρώματα, καὶ
μόλις πλησίασα, ἄφησε τὸ κούνημα τῶν ποδιῶν τῆς, ποὺ
ἦτανε ξυπόλητα καὶ κοκκαλιάρικα καὶ μοῦ εἶπε :

— Πάρτε κύριε καμιὰ κάρτα...

Ἐγὼ πῆγα καὶ κάθησα δίπλα τῆς. Αὐτὴ τραβήχτηκε
λίγο, σὰ φοβισμένη, κ' ὕστερα μοῦ ξανάπλωσε τίς κάρτες.
Ἐβγαλ' ἀπ' τὴν τσέπη μου ὄσες δεκάρες εἶχα, καὶ τίς τῆς
ἔδωσα. Αὐτὴ μὲ κύτταξε μιά στιγμὴ στὰ μάτια, κ' ὕστερα
εἶπε :

— Εὐχαριστῶ...

Ἐγὼ τὴν κύτταξα. Στὸ ἀδυνατισμένο κι' ἠλιοκαμμένο
πρόσωπό τῆς, ποὺ ξεχώριζες ἀκόμα σημάδια χαμένης ὀμορ-
φιάς, ἀρχίζαν νὰ φαῖνται κάποιες ρυτίδες. Δὲν ἦταν πάρα
πάνω ἀπὸ εἰκοσιπέντε χρονῶν.

Τὸ ἀδύνατο καὶ βασανισμένο κορμί τῆς, φάνταζε ἀνά-
μωσ' ἀπ' τὰ κουρέλια ποὺ τὸ τύλιγαν, ψημένο ἀπ' τὸν ἥλιο,
καὶ σὲ πολλὰ μέρη μελανιασμένο. Τὰ γυμνὰ πόδια τῆς, εἶ-
χανε κάνει ἀπὸ κάτω μιά πέτσα χοντρή. Αὐτὴ μὲ εἶδε
ποὺ κύτταξα τὰ πόδια τῆς, καὶ γέλασε :

— Τί κυττᾶς ;... τὰ παπούτσιά μου ;...

Ἐγὼ τὴν κύτταξα πάλι καλὰ στὰ μάτια. Τὸ στόμα τῆς
τραβήχτηκε σὲνα πικρὸ χαμόγελο. Ἀπὸ ἓνα σκίσιμο ποὺ
εἶχε τὸ φουστάνι τῆς; στὸ στήθος, εἶδα τὰ στήθια τῆς νὰ
κρέμουνται, σὰ δυὸ βρώμικα σακκούλια....

Αὐτὴ μὲ εἶδε ποὺ κύτταξα, κι' ἔφερε τὸ χέρι τῆς στὸ
σκιωμένο μέρος τοῦ ρούχου τῆς, καὶ τὸ μάζεψε....

Ἀπ' τὴν ἄλλη μεριὰ τοῦ λιμανιοῦ ἔρχονταν ὁ θόρυθος
ποὺ ἔκαναν τὰ βαπόρια, ποὺ ξεφόρτωναν. Ἀπὸ ἓνα βα-
πόρι, ποὺ εἶχε ἀνοιγμένο τὸ πλευρὸ του, σὰν πελώριό στόμα,
ξεφόρτωναν κάρβουνο. Πολλοὶ ἄνθρωποι κατάμαυροι, πῆ-
γαίαν κι' ἔρχονταν μὲ ζεμπιλία στὸν ὄμο, ἀπάνω στὸ μα-
κρὸ μαδέρει, ποὺ ἔφταν' ὡς τὴν παραλία. Δίπλα, ἀπὸ ἓν'
ἄλλο βαπόρι, ξεφόρτωναν βώδια. Δυὸ βίντσια, ποὺ κᾶναν
ἓνα διαβολεμένο κρότο, πήγαίαν κι' ἔρχονταν ὀλοένα, βα-
στῶντας ἀπ' τὴ μέση τὰ πελώρια βώδια, ποὺ μοῦγκριζαν
καὶ κουνούσανε τὰ πόδια τους στὸ κενό. Δυὸ-τρεις γλάροι,
κόβανε βόλτες πάνω ἀπ' τὸ λιμάνι. Κ' ὕστερα πάλι, ὁ δια-
βολεμένος κρότος, ποὺ κᾶνανε τὰ βίντσια, καὶ τὰ μοῦγκριτὰ
τῶν βωδιῶν....

Ἡ Φανὴ μὲ σκούνησε μὲ τὸν ἀγγῶνα τῆς :

— Ἄκου πῶς κάνουν τὰ καῦμένα τὰ βώδια....

Ἐγὼ, ποὺ ἤμουνα ἀφηρημένος, πετάχτηκα, σὰν κάτι
νὰ μὲ δάγκωσε, Αὐτὴ γέλασε. Τὰ δόντια τῆς ἦτανε κάτα-
σπρα καὶ μικρά, καὶ καθὼς ἀνοιξε, ἔτσι, τὸ στόμα τῆς καὶ
γελοῦσε, μοῦ φάνηκαν σὰν κόκοι ρυζιοῦ, βαλμένοι στὴ
γραμμὴ, ἓνας-ἓνας. Εἶπα :

— Να... μοῦγκρίζουνε τὰ βώδια !...

Τίποτ' ἄλλο.

Ὁ ἥλιος χαμήλωνε σιγά-σιγά, καὶ γύρω, παντοῦ στὸν

οὐρανό, ἦταν χυμένο ἓνα βαθὺ κόκκινο χρώμα. Τὸ μπλε
χρώμα τῆς θάλασσας καὶ τὸ κόκκινο τοῦρανοῦ, σμίγοντας,
κᾶναν ἓνα ἀλλόκοτο βαθὺ, σκοτεινὸ χρώμα.

Ἡ Φανὴ ἄξαφνα γέλασε τόσο δυνατὰ, ποὺ κόντευε νὰ
πιαστῇ ἢ ἀνάσα τῆς. Ὑστερα εἶπε :

— Ξέρεις γιατί γελᾶω... Νὰ... βλέπεις πῶς εἶναι κόκ-
κινος ὁ οὐρανός ;... Χά... χά... χά... Σήμερα εἶδα μιά
γυναίκα βαμμένη... χά... χά... χά. Ἐτσι... νὰ ἔτσι...
κόκκινα ἦταν καὶ τὰ μούτρα τῆς... Σὰν τὸν οὐρανὸ ἀπόψε...
Χά... χά... χά...

Ἐκᾶνα κι' ἐγὼ πῶς γελοῦσα.

Κάποια βάρκα μὲ κόκκινο πανί, φάνηκε ποὺ ἄφηνε
τὴν παραλία. Τὸ λίγο ἀεράκι ποὺ φύσαγε, ἔφτανε γιὰ νὰ
φουσκῶνῃ τὸ κόκκινο πανί τῆς βάρκας, ποὺ γερμένη ἀπ'
τὴ μιά μεριά, χάραζε στὸ νερὸ μιά στενὴ, στὴν ἀρχή,
γραμμὴ, ποὺ ὅσο πήγαίε καὶ πλάταινε.

Ἡ Φανὴ μὲ ρώτησε :

— Πῶς σὲ λένε ;...

Ὁ ἥλιος σιγά-σιγά ἔσθυνε, καὶ πίσω ἀπ' τὸ βουνό,
ποὺ βουτούσε τὰ πόδια τοῦ στῆ θάλασσα, χύνονταν οἱ στερ-
νὲς ἀχτίδες του. Στὴν κορφή τοῦ βουνοῦ, μιά ρόδινη γραμ-
μὴ, πέρα ὡς πέρα, σὰν ἓνα στεφάνι ἀπὸ ρόδα.

— Μὲ λένε Πέτρο... Ἐσένα πῶς σὲ λένε ;...

Μὲ κύτταξε μιά στιγμὴ, κ' ὕστερα εἶπε :

— Ἐμένα μὲ λένε Φανή... Ὅταν ἤμουνα μικρὴ, ποὺ
ζοῦσε ἢ μητέρα μου, μέλεγε Φανίτσα.... Ὅλοι ἔτσι μὲ ξέ-
ρανε.... Φανίτσα....

Στάθηκε λίγο, κι' ἔβγαλ' ἓνα βαθὺ ἀναστεναγμό.

— Ὑστερα, πέθανε ἢ μητέρα μου... Ἡ καῦμένη ἢ μη-
τεροῦλα μου... Πέθανε μιά βραδυά, ποὺ κοιμόμαστε ἀγκα-
λιά, ἐκεῖ... κοντὰ σὲ κείνο τὸ μῶλο.... Τὸ πρωτὶ ποὺ ξύ-
πνησα, βρήκα τὰ χέρια τῆς μητέρας μου, κοκκαλιασμένα
γύρω στὸ λαιμό μου... Φτωχὴ μητεροῦλα μου....

Δυὸ δάκρυα, ποὺ κρέμόνταν ἀπ' τὴν ἄκρη τῶν ματιῶν
τῆς, κύλησαν στὸ ἠλιοκαμμένο πρόσωπό τῆς.

— Ὑστερα, ἔμεινα μόνη... κατάμονη στὸν κόσμο. Ὁ
πατέρας μου, εἶχε πεθάνει, μόλις γεννήθηκα.... Κι' ἔμεινα
μόνη...

Τὴν κύτταξα στὰ μάτια. Τὰ χεῖλια τῆς, εἶχαν πανιά-
σει, καὶ τρέμανε.

— Ἀπὸ τότε πουλάω... διάφορα πράγματα... Ἄλλη
φορὰ κάρτες, ἄλλη караμέλες... Μὰ πάντα πουλάω...
πάντα δουλεύω... Στὴν ἀρχὴ δὲν εἶχα πεντάρια... Πέθαν'
ἢ μητέρα μου, κι' ἔμεινα κατάμονη... δίχως πεντάρια...
Μιά φορὰ πῆγα νὰ κλέψω καὶ μὲ πιάσανε... Ἀπὸ τότε
δὲν ξανάκλεψα... Ἄλλη μιά φορὰ ἓνας κύριος μοῦδωσε
δυὸ δραχμὲς... Νὰ... ἔτσι... σὰν καὶ τώρα ἦτανε βράδυ...
καθόμουνα μονάχη μου... ἐδῶ, ... πάρα κάτω. Ἐνας κύ-
ριος ἦρθε κοντά μου, καὶ κάτι ἄρχισε νὰ μοῦ λέη... Μοῦ
λεγε γιὰ ἓνα δωμάτιο ποὺ εἶχε στὸν μεγάλο δρόμο... Γιὰ
λεπτά... Στὴν ἀρχὴ δὲν κατάλαβα... μὰ ὕστερα πῆγα μαζύ
του... Ἦτανε καλός, καὶ εἶχε ὄρατο σπῆτι... Μόνο ποὺ ὄλο
μοῦ ἔλεγε: «Σάγαπῶ»... «σάγαπῶ πολὺ»... καὶ μὲ φί-
λαγε... Ὑστερα μοῦδωσε μιά δραχμὴ... Ἐγὼ τοῦ ζήτησα
ἓνα τάλληρο... Αὐτὸς ἀνοιξε, νὰ τόσο, τὸ στόμα του, καὶ

γέλασε, λέγοντάς μου: «Όχι... μικροβλα μου... Μένα τάλληρο, πάω στο καλλίτερο σπίτι!»... Ὑστερα μοῦδωσε ἄλλη μιὰ δραχμὴ... Κι' ἔτσι, τὴν ἄλλη μέρα, εἶχα δυὸ δραχμές... Μακάρι νὰ εἶχα κάθε μέρα δυὸ δραχμές...

Στάθηκε μιὰ στιγμή, καὶ πῆρε μιὰ βαθεῖα ἀναπνοή. Τὸ πρόσωπό της εἶχε γίνει χαρωπὸ, καὶ στὰ μάτια της, εἶχαν στεγνώσει τὰ δάκρυα.

— Τὴν ἄλλη μέρα περίμενα ὡς τὴ νύχτα... μὰ δὲν ἦρθε... Οὔτε τὴν ἄλλη... οὔτε τὴν ἄλλη... Ποτὲ πιά δὲν ἦρθε...

— Τὸ πρόσωπό της πάλι χλώμιανε. Τὴν κύτταξα καλὰ στὰ μάτια κι' ἔβαλα τὸ χέρι στὴν τσέπη μου. Αὐτὴ γέλασε λίγο, καὶ μὲ κύτταξε. Τῆς ἔδωσα κι' ἐγὼ δυὸ δραχμές. Αὐτὴ τίς πῆρε, καὶ τίς ἔκρυψε καλὰ μὲς τὸ στήθος της. Ὑστερα δειλὰ-δειλὰ, ἄρχισε νὰ ζυγώνη κοντά μου, καὶ νὰ μὲ πιάνη ἀπ' τὴ μέση... Ἐγὼ πετάχτηκα ὀρθίως, καὶ σὰ μεθυσμένος, χωρὶς νὰ ξέρω τί κάνω, πῆγα κοντά της μὲ σηκωμένα τὰ χέρια, καὶ τῆς ἔδωσα μιὰ τόσο γερὴ γροθιά στὸ πρόσωπο, ποὺ κυλήστηκε χάμω ἀναίσθητη. Ἀπ' τὴ μύτη της, ἄρχισε νὰ τρέχη αἷμα... Γονάτισα μπροστά της, τὴν κύτταξα μιὰ στιγμή στὸ πρόσωπο, κ' ὕστερ' ἄρχισα νὰ τρέχω....

Ποτὲ πιά δὲν τὴν ξαναεἶδα....

ΝΑΣΟΣ ΧΡΗΣΤΙΑΝΣ

ΑΦΤΑΣΤΗ ΧΑΡΑ

I

Ὡ τῆς Χαράς τὸλόγιμο ποτήρι
Στὰ χεῖλια θὰν τὸ φέρω νὰ χορτάσω ;
Τὸλόδροσο πιτό τοῦ νὰ ξεούρη
Τὸν Πόνο ἀπ' τὴν καρδιά μου ;... νὰ ξεχάσω ;...
Ἄργα τὰ χέρια μου μὲ φόβο ἐμπρὸς τὰ πλῶνω,
Καὶ στὸ ποτήρι ἀγάλι ἀγάλια τὰ σιμώνω.

Μὰ τρέμουνε τὰ χέρια μου γερμένα,
Καὶ φέρνουν τὸ ποτήρι πρὸς τὸ στόμα
Ἄδύναμα, δειλὰ καὶ χλωμιασμένα...
Τόσο ἄπειρος πρὸς τὴ Χαρὰ εἰμ' ἀκόμα,
Τόσο ἀσυνήθιστος... ποὺ σκιάζομαι πολὺ
Μὴ μοῦ ξεφύγῃ ἀπὰ στὴ γῆ καὶ τσακιστῆ !

II

Δὲν ἦταν τὸ ποτήρι τῆς Χαράς !
Δὲν ἦτανε τοῦ γέλιου τὸ ποτήρι !
Φαρμάκι μέσα τοῦ εἶχε ἀπελπισιάς
Ποὺ τὰ ὄνειρα ρημάδια τὰ χειρὶ σπείρει !
Ὡ καί ! Μακάρι νὰ μοῦ λυώτουσε τὸ χέρι
Πρὶν τὸ ποτήρι ἀπὰ στὰ χεῖλια μου τὸ φέρῃ !...

Βαθεῖα μὲς τὴν ψυχὴ μου πιά τί κλείνω ;...
Ἐν' ἄπειρο κενὸ κι' ἕνα σκοτάδι !...
Τὰ δάκρυα θερμοστάλαχτα ποὺ χύνω
Στὸν Πόνο μου θλιμμένο εἶν' ἕνα χᾶδι !

Καρδιά ἀσυλλόγιστη, ἔλο χτίζε ἐσὺ παλάτια !
Γκρέμιζε, ὦ Μοῖρα, ὡς νὰ μοῦ κλείσης καὶ τὰ μάτια !

ΑΝΤΙΟΧΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΑΤΟΣ

“ΔΙΑΛΟΓΟΙ,”

LXXII

N. S.

Μὲς τὴ μονότονη, σκληρὴ, ποὺ ζώνει με ἐρημιὰ
ἄλλη δὲν ἔχω συντροφιά παρὰ μονάχα ἐσένα*
κλείνω τὰ μάτια·—κι' ἔρχεσαι στὸ νοῦ μου εἰρηνικά,
καὶ μοῦ γλυκαίνεις τὸν καῦμό, τὴ σκέψη μου πρααίνεις.

LXXIII

Τὰ Σεραφεῖμ σὲ κοίταξαν ψηλὰ ἀπ' τοὺς οὐρανοὺς,
τὴν ὥρα ποὺ γλυκά, γλυκὰ στὸν ὕπνο παραδόθης*
καὶ χαρωπὰ θαυμάζοντας τὰγγελικά σου κάλλη
χιλίους σοῦ στεῖλαν μυστικούς, αἰθέριους ἀσπασμούς.

LXXIV

Μὲς ἀπ' τίς στράτες τῆς Ζωῆς,—ἀπ' τὴν ψυχὴ μας μέσα—
περνάει κατάχλωμη, βουβή, μαυροντυμένη ἢ Θλίψη*
τὴ βλέπουν τὰ γεράματα καὶ σιγοκλαῖν τὴ νιότη,
τὴ βλέπει ἢ νιότη, σταματᾷ καὶ σκύβει τὸ κεφάλι.

Σύννεφο τρόμου, τίς μορφές, γιὰ μιὰ στιγμή, σκεπάζει.

Μὰ τοῦ συννέφου ἢ σκοτεινὰ δὲν ξέσπασε σὲ μπόρα...
γιατὶ ψηλάθε, ἀστράφτοντας, στῶν οὐρανῶν τὰ βάθη,
μπρόδαλε εὐθὺς ὁ Ἐρωτας, φαιδρός, τροπαιοφόρος,
οὐράνιο τόξο, στὶς ψυχὲς σκορπώντας τὴν ἐλπίδα.

LXXV

Ποιὸς τὸ λπιζε, νὰ χωρισθοῦμε, ἀγαπημένη,
Ἔτσι χωρὶς παράπονο, χωρὶς αἰτία ;
σὰν τί κρατοῦσε τὴν ἀγάπη μας ὡς τώρα ;
τάχα τί νᾶτανε ; ποιὸς ξέρει !..

LXXV

ΥΠΝΟΣ—ΘΑΝΑΤΟΣ

Ἦρθες, ψυχόπονε ἀδελφέ, καὶ μοῦ κλείσεις τὰ μάτια,
μάνθους καὶ ρόδων πέταλα, χωρὶς νὰ νοιώσω τί,
καὶ μοῦ ψιθύρισες σταυτὶ : «δὲν εἶμαι ἐγὼ, δὲν εἶμαι,
ποὺ σὰν τὸ Θάνατο μιλῶ ; μὴ μὲ φοβάσαι, μὴ !...»

ΦΑΝΗΣ ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΓΑΠΕΣ

Δὲ θέλω τὴν ψυχὴ σου ! Τὸ κορμί σου
ζητάει τὸ φλογισμένο μου κορμί...
Δὲ θέλω λόγια ! Θέλω τὸ φιλί σου
νὰ στάζῃ ὀρμή.

Τί νὰ τὴν κάνω τὴν ψυχὴ ; Θερμὴ
τὴ σάρκα σου ζητάω νὰ μὲ πυρώσῃ !
Πότε θὰ τ' ἀπολάψω τὸ κορμί
σὰν θάχῃ λιώσει ;...

ΔΕΛΑΣ ΑΓΓΕΛΟΣ

PIETER VAN DER MEER

ΟΙ ΔΕΣΜΟΙ*

Μπροστά στὸ παράθυρο, στ' ὠχρὸ φῶς ἐνὸς φθινοπω-
ρῖνου δειλινοῦ, ἡ Μίνα κάθονταν κι' ἔραβε. Τὰ ἐπιπλα-
σίω της, ἡσυχὰ κι' ἀμίλητα, σὰν ἀκίνητες καὶ σιωπηλὲς
πάρξεις, φαίνονταν σὰ νὰ τὴν κύτταζαν μὲ κάποια κα-
λωσύνη. Ἐνα ρολογάκι πάνω στὸ χειμωνιάτικο τζάκι,
ἐνάμεσα σὲ κάτι ὠραῖα γυαλιστερά κάδρα, σκορποῦσεν
ἐκούραστο τὸ τικ-τάκ του, μετρώντας τὸν καιρὸ ποὺ περ-
νοῦσε ἀργὰ-ἀργά. Βαθεῖα σιωπὴ γέμιζε τὴν κάμαρα, σὰ
στεκνόμενον νερὸ ἔπου, κάθε τόσο, πνίγονταν τὸ τικ-τάκ
τοῦ μικροῦ ρολογιοῦ. Ἡ Μίνα τότε ἀφηρημένη ἀφήνε τὴ
βουλειά, φαίνονταν σὰν κάτι νὰ περίμενε καὶ τὰ ὠχρογά-
λανα μάτια της, γεμάτα ἀπὸ κάποιον ἀνεξήγητη λύπη,
κύτταζαν ἔξω.

Μὲς ἀπ' τὸ κανάλι, μὲ τίς ὄχθες τίς στολισμένες ἀπὸ
ὑπερῶφηλες φτελιές, ποὺ κατρεπτίζανε τοὺς δυνατοὺς κορ-
μούς τους καὶ τὸ σκοτεινὸ τους φύλλωμα στ' ἀκίνητο νερὸ,
ἕνα καϊκάκι πέρασε, γλυστρώντας ἀθόρυβα, σὰ σὲ ὄνειρο.
Ἐνας ἄνθρωπος τὸ διεύθυνε μὲνα μακρὺ κοντάρι, ἀκουμ-
πώντας τὴν ἄκρη τοῦ ἀπάνω στήν καταπράσινη ὄχθη.
Τὸ κατάρτι τοῦ ὑψώνονταν δλόισο, θλιβερὰ μεγάλοπρεπο
καὶ μιὰ γυναῖκα μᾶσπρο σκούφωμα στέκονταν στὸ τιμόνι.
Ἡ Μίνα διάκρινε κάμποσες γλάστρες λουλουδιῶν στὰ πα-
ραθυράκια τῆς καμπίνας, κάτι γυαλιστερά χάλκινα κοσμή-
ματα ἀπάνω στὸ σανίδωμα τοῦ καὶ πίσω ἢ σημαῖα, κόκ-
κινη ἄσπρη καὶ μπλέ, κρέμονταν ἀπ' τὸ κοντάρι της. Μιὰ
λαρκοῦλα μὲ κουπιὰ ἀκολουθοῦσε, δεμένη ἀπὸ ἕνα σκοινί.

Νύχτωνε. Τὸ φῶς γίνονταν σταχτί, ὅπως πάντα αὐτὴ
τὴν ὥρα, κ' ἡ ὀμίχλη ὑψώνονταν ἀπ' τὴν ἄλλη ὄχθη τοῦ
καναλιοῦ, ἀπάνω ἀπ' τὰπέραντα λειβάδια, ἔπου οἱ ἀγελά-
τες ἔβροσκον ἡσυχὰ τὸ ὑγρὸ ἀπ' τὴ βραδυὴν ὄροσιὰ χορ-
παράκι. Δεξιὰ ἕνας μύλος ὑψώνονταν μὲ τὰκίνητα φτερά
τοῦ ὁ οὐρανὸς ἦτανε γκριζός, δίχως σύννεφα, ἀπελπιστικά
τονότονος.

Τὸ αὐτὶ τῆς Μίνας ξαναβρῆκε πάλι σὲ λίγο τὸ ἀγαπη-
μένο τικ-τάκ τοῦ μικροῦ ρολογιοῦ* τὰ μάτια της ξαναστρά-
τηκαν πρὸς τὴν κάμαρα ποὺ χανόταν μέσα στὶς σκιὲς
τοῦ δειλινοῦ.

Καμμιά φορά, πολὺ σπάνια, κανένας ἄντρας ἢ καμμιά
γυναῖκα περνοῦσ' ἀπ' τὸ κρηπίδωμα. Ἡ Μίνα μέσα στὸ
πγάλιο κενὸ ποὺ τὴν περιτριγύριζε, ἐνοιωθε τὰ βήματα
τοῦ πλησίαζαν* ἀκουγε προσεχτικά, δοκίμαζε νὰ γνωρίσῃ
τὸ πρόσωπο τοῦ διαβάτη, ὅσπου τὰ βήματα χάνονταν μα-
κριά, κι' ἐκείνη ξανᾶρχιζε τὴ δουλειὰ της. Ἔτσι εἶχε πε-
ρᾶσει ἔδω τὰπόγεμα. Τὸ μικρὸ σπιτάκι, σὲ μιὰ μακρυνὴ
ἀνοικία τῆς πόλης, ὑψώνονταν ἀντίχρυστὰ λειβάδια τὰ
ἔσο γνώριμα στὴ Μίνα, χεῖμῶνα καὶ καλοκαίρι.

Ἡ Μίνα εἶχ' ἔρθει στὸ σπιτάκι αὐτὸ μιὰ μέρα μετὰ
ἀπ' τίς «Πιράξενες ἱστορίες» τοὺς τελευταίους τόμους διηγη-
μάτων (1906) τοῦ μεγάλου Ὁλλανδοῦ συγγραφέα Pieter van der
Meer.

τὸ γάμο της, ἕνα ὠραῖο ἀνοιξιὰτικο δειλινό... Τὰ λειβά-
δια χρυσώνονταν ἀπ' τίς ἀχτίδες τοῦ ἡλίου ποὺ πέθαινε
στὸν καταγάλανον οὐρανὸ. Μέσα στὸ κανάλι, ἀπέναντι
στὸ μικρὸ σπιτάκι μὲ τὰ πρασινοκόκκινα παραθυρόφυλλα,
γυάλιζε τὸ νερὸ δλόχρυσο. Ἦταν ἄραγε ἡ εἰκόνα τοῦ
ὄνειρου ποὺ εἶχε πλάσει κι' αὐτὴ, σὰν κάθε νιόπαντρη,
γιὰ τὴ ζωὴ της ; Τὸ φθινοπωρινὸ ἔμως ἀπόγεμα ποὺ τὴ
βρίσκομε καθισμένη μπροστά στὸ παράθυρο, δὲ θυμόταν
πιὰ καθόλου τὴν εὐτυχισμένη κείνη μέρα. Συλλογίζονταν:
«Εἶναι ἡ τελευταία φορὰ ποὺ βρίσκομαι δῶ, στὸ παράθυρο,
ἔπου ράδω σχεδὸν κάθε μέρα, ἀπὸ τὸν καιρὸ τοῦ γάμου
μου, ἐννιά δλόκληρα χρόνια !...»

Καὶ κάθε φορὰ ποὺ ἡ σκέψη αὐτὴ ἀπασχολοῦσε τὸ
μυαλό της, ἔβρισκε τὸ κάθε τι παράξενο, σὰ σὲ ὄνειρο...
Εἶχε πάρει τὴν ἀπόφαση νὰ πῆ τὸ ἴδιο κείνο βράδυ στὸν
ἄντρα της πὼς θᾶφευγε καὶ θὰ πῆγαινε μὲ τὸν «ἄλλο». Καὶ
ὁμοῦ αὐτὸ τῆς φαίνονταν τόσο μακρινὸ, καὶ στ' ἀλή-
θεια φοβόταν τὴν κρίσιμη ἐκείνη στιγμή.

Ὅσο περνοῦσε ἡ ὥρα, σκοτεινιάζε περισσότερο ἢ Μίνα
ἔσκυβε πρὸς πολὺ ἀπάνω στὴ δουλειὰ της, τὴν ἔφερνε κον-
τύτερα στὸ παράθυρο, γρήγορα ὁμοῦ σκοτεινιάσε δλότελα.
Τὰ χέρια της ἀφήσαν τὸ ράψιμο, καὶ τὸ βλέμμα της πλα-
νήθηκε καὶ πάλι στὴν ἐξοχί...
Στὴν ὄχθη τοῦ δλόμαυρου καναλιοῦ, τὰ δέντρα ὑψώ-
νονταν σὰ θλιμμένα φαντάσματα, καὶ λίγο μακρύτερα,
δὲ μπορούσε πιά νὰ διακρίνῃ τίποτα μέσα στὴν ἀπόλυτη
ἐρημιὰ τῆς φθινοπωρινῆς ἐκείνης βραδυᾶς.

Μακριά, κάποια ἀγελάδα ἐμοῦγκρισε ἡσυχὰ-ἡσυχὰ :
Κάτω τὸ κρηπίδωμα ἦταν ἀδειανό* κανένα καῖκι δὲν περ-
νοῦσε πιά. Σὲ λίγο ἀκουσε βήματα ποὺ πλησίαζαν : ὁ ἄν-
θρωπος ποὺ ἀνάβει τὰ φανάρια ἕνα ἄστατο φῶς, κομμένο
ἀπὸ μεγάλες ἀκανόνιστες σκιές, ἐγέμιζε τὴν κάμαρα...
Μὲ τὴν καρδιά γεμάτη ἀπὸ κάποιον ἀόριστη θλίψη, ἄρ-
χισε νὰ συλλογίζεται πάλι :

«Σήμερα κάθομαι γιὰ τελευταία φορὰ σαυτὸ τὸ παρά-
θυρο... Μ' ἀλήθεια, θὰ γίνῃ αὐτὸ ποὺ συλλογίζομαι ;...
Δὲν πρέπει νὰ εἶμαι εὐτυχισμένη τώρα, ποὺ πῆρα τὴν
ἀπόφαση νὰ φύγω ;.....»

Κι' ὁμοῦ δὲ μπορούσε νὰ διώξῃ ἀπ' τὴν ψυχὴ της
τὴν παράξενη αὐτὴ μελαγχολία. Ἄ !... Τὸν ἀγαποῦσε
τὸν «ἄλλο», κι' ἐκεῖνος ὁμοῦ τὴν ἀγαποῦσε τρελλά, τὴ
λάτρευε. Ὅταν ἦτανε κοντά του, αἰσθάνονταν βαθεῖα μέσα
στὴν ψυχὴ της μιὰν ἄπειρη χαρὰ, καὶ δὲν ἀφήνε περί-
σταση, ποὺ νὰ μὴν τοῦ δεῖξῃ τὴν ἀφοσίωσή της, τὴ μεγάλη
της ἀγάπη. Ἀντίθετα, στὸν ἄντρα της, ἂν καὶ ζοῦσε μαζὺ
τοῦ ἐννιά χρόνια, ἦταν ἐντελῶς ἀδιάφορη* μόλις τὸν γνώ-
ριζε, δὲν ἤξερε, δὲν εἶχε μάθει ποτὲ τίς σκέψεις του, τὰ
αἰσθημάτα του. Ποτὲ δὲν εἶχε κάνει μεγάλη κουβέντα
μαζὺ του, ὅπως ἔδω τὰλλα ἀνδρόγυνα; Ζούσανε ὁ ἕνας δί-
πλα στὸν ἄλλο σὰν ξένοι ἀπ' τὴν ἡμέρα τοῦ γάμου τους.

Δέν έπρεπε λοιπόν νά είναι ευχαριστημένη τώρα πού πλησίαζε νά γίνη ευτυχισμένη; Δέν είχε ποθήσει μ' όλη της τήν ψυχή νά ξαναρχίσω μιιά νέα ζωή; Κάποτε-κάποτε τής φαινόταν, ότι όλα αυτά γίνονταν, επειδή τώφερον* έτσι κάποια μοίρα....

Στή γειτονιά, ή καμπάνα κάποιας εκκλησίας σήμανε μελαγχολικά. Μέτρησε πέντε χτύπους, ύστερ' αναζήτησε με τό βλέμμα της άπάνω στο τζάκι τό ρολόι, πού εξακολουθούσε νά σκορπίζει μέσ' τό θαμπό φώς τών φαναριών του δρόμου, τό αιώνιο καρδιοχτύπι του· δέν μπόρεσε όμως νά διακρίνη τούς λεπτοδείχτες άπάνω στην ώχρή του πλάκα....

Σηκώθηκε, ακούμπησε τό ράψιμό της άπάνω στην καρέκλα πού καθότανε, πέρασε άπ' τήν πίσω κάμαρα κι' έφτασε στη μικρή κουζίνα, πού τό παράθυρό της κι' ή τζαμόπορτα βλέπανε σένα ποτιστικό κήπο, περιτριγυρισμένο με μαύρες βραγιές.

"Εμειν' ακίνητη εκεί κάμποσες στιγμές. Τής φαινόταν ότι ή σιωπή κ' ή νύχτα τήν είχαν ακολουθήσει μέσ' άπ' τις κάμαρες, άγγίζοντας με παράξενα χέρια τάντικείμενα γύρω.....

"Αφού άναψε τή λάμπα, φρόντισε για τή φωτιά κι' έτοίμασεν ύστερα τά χόρτα για τό δείπνο. "Ο άντρας της έρχονταν κατά τις έξη.

Ούτε συλλογιζότανε πιά τί θα συνέβαινε μετά μιάν ώρα. "Ετοίμαζε τό φαί μηχανικά, έτσι άπό συνήθεια, χωρίς νά βασανίζει τό νού της καμμιιά άλλη σκέψη. Είχε ξεμερώσει τό πρωί όπως πάντα και τώρα νύχτωνε πάλι. Τίποτα δέν προμηνοούσεν ότι πλησίαζε ένα τέτοιο έκτακτο γεγονός. "Όλα γύρω τά ίδια, συνειθισμένα, όπως και κάθε μέρα....

Τό βράδυ εκείνο όμως, ένφ καθάριζε τά χόρτα και ξεφλούδιζε τις πατάτες, πολλές φορές έννοιωσε βαθύτερα τό αίσθημα τής απελπιστικής μοναξιάς κι' άξαφνα ή θλιβερή έντύπωση πώς ήταν έντελώς μοναχή μέσα στο σπίτι, τόσο μακριά άπ' όλο τόν άλλον κόσμο, τόσο μεγάλωσε μέσα της, πού τήν κυρίεψεν δλόκληρη κι' ή καρδιά της άρχισε νά χτυπά με τέτοια άγωνία, πού σηκώθηκε άσυνείδητα, βγήκε άπ' τήν κουζίνα και πέρασε άργά-άργά τις δυο κάμαρες, πνίγοντας τό θόρυβο τών βημάτων της σά νά φοβόταν πώς κάποιον θα ξυπνήση... Στάθηκε κοντά στο τραπέζι κι' εκύτταξε επίμονα άπό τό παράθυρο προς τήν έξοχή, πού σκεπάζονταν άπ' τά σκοτάδια τής νύχτας.

Ξαναγύρισε στην κουζίνα, και ξανάρχισε νά καθαρίζει τά χόρτα. "Η σιωπή ήταν άπόλυτη γύρω κι' ακούγονταν μόνο τό άόρατο τραγουδι του νερού πού έδραζε και τό άπαλό τραγάνισμα του μαχαριού τής Μίνας. "Η λάμπα, άπ' τή μέση του τραπέζιου, έχυνε γύρω σ' άντικείμενα τό χρυσό της φώς.... Κι' άξαφνα, χωρίς λόγο μπορεί νά πη κανείς, ή ψυχή τής Μίνας άνοιξε στην προσοχή της ευτυχία. Πήρε βαθειά τήν άναπνοή της, ένθουσιασμένη, πιέζοντας τά μάγουλά της με τά χέρια της, περιμένοντας τήν ευτυχία μ' έναν τέτοιο τρόπο, πού τής έκανε σχεδόν κακό. "Επί τέλους ή ζωή αυτή θα τελείωνε. Αυτή ή πόρτα πού φαινόταν κλεισμένη για πάντα, στην άκρη του διάδρομου

τής άχαρης ζωής της, θάνοιγονταν πιά. Κάποιο φώς θα φώτιζε τήν ύπαρξή της. Κι' έβλεπε με τά μάτια της φαντασίας της τόν «άλλον» με τό γλυκό και συμπαθητικό του μειδίαμα νά τής άπλώνη τά χέρια.....

Σήκωσε ψηλά τετωμένα τά χέρια της, με τό πρόσωπο φωτισμένο άπό χαρά. Ζούσε μέσα σ' όνειρο.... "Αμέσως όμως ντροπιασμένη για τό άσυνείδητο αυτό κίνημά της, κοκκίνισε κι' έσκυψε για νά κυττάξη τή φωτιά. Τή σκόλισε άλαφρά κι' έβαλε κάρβουνα στο τζάκι. "Υστερα ξανακάθισε πάλι στο τραπέζι, περιμένοντας μ' όλη τήν ήσυχία. "Η προσοχή της φαινόταν δλόκληρη συγκεντρωμένη στην έτοιμασία του δείπνου—τό κρέας ήταν στο φουρνάκι του τζακιού και κάθε λίγο έπρεπε νά του βάζη σάλτσα. Τα χόρτα σιγοβράζανε· οι πατάτες ήταν στη φωτιά. Τα χέρια της ήταν άδιάκοπα άπασχολημένα, ό νούς της όμως πλανιόταν άπό τό παρελθόν στο μέλλον: "Ηταν ή τελευταία φορά πού τάκαν' όλα αυτά: θάφηνε για πάντα αυτό τό περιβάλλον, αυτή τήν κουζίνα, τό τζάκι, όλ' αυτά τάντικείμενα πού γνώριζε τόσο καλά: «"Εννιά χρόνια.....» ψιθύριζε κάποτε-κάποτε, σιγοκουνώντας τό κεφάλι....

"Η ζωή τής Μίνας και του Ζερύ, του άντρα της, είχε περάσει παράξενα θλιβερή. "Όταν τόν πήρε ήταν είκοσι χρονών—Γιατί αυτόν κι' όχι άλλον;—Δέν τό ήξερε. "Ηταν καλός νέος, δέν έπινε, δέν ξόδευε έξω πεντάρα, δέν ήταν γυναικάς, έκανε πάντα στην έντέλεια τό καθήκον του στη γραφείο πού εργάζονταν, και θα προόδευε χωρίς άλλο. Τό έλάττωμα μπορούσαν νά του βρουν; Παντρεμένος έμεινέ ό ίδιος: πρότυπο υπαλλήλου, έφερνε στο σπίτι δλόκληρο τό μισθό του δίχως νά ξοδεύη πεντάρα, έφευγε τήν ίδια ώρα άπ' τό σπίτι και γύριζε πάλι σέ ώρισμένη ώρα, κι' άπ' τόν πιό σύντομο δρόμο. Δέ θυμωνα, δέν έλεγε ποτέ άσκημο λόγο στη γυναίκα του, πάντα με τό ίδιο ύφος, πάντα με τήν ίδιαν απελπιστική άδιαφορία. Τίποτα δέν τόν συγκινούσε, τίποτα δέν τόν φόβιζε, τίποτα δέν τόν ένδιέφερε: "Απ' τόν καιρό πού τόν γνώριζεν ή Μίνα, ποτέ δέν τόν είχε ακούσει ούτε νά μουρμουρίση κανένα τραγουδι, ούτε νά σφυρίξη κανένα σκοπό. "Όταν γεννήθηκε τό μόνο τους παιδάκι, έμεινε ψυχρός κι' άδιάφορος· κι' όταν τό δυστυχισμένο μικρό πέθανε, σέ ήλικία τριών χρονών, άφού βασανίστηκε κάμποσον καιρό άρρωστο, ό πατέρας δέν έδειξε πάλι καμμιιά συγκίνηση. Μπορούσε νά υποθέση κανείς, πώς όλ' αυτά δέν τόν ένδιαφέρανε. Ποτέ δέν είχε πει ούτ' ένα γλυκό λόγο στη Μίνα τή γυναίκα του, ποτέ δέν τήν περιποιήθηκε. "Ηταν δική του με μιιά παγετώδικη σιωπή, χωρίς νά φτάσουν ποτέ στα χείλια του Ζερύ ούτε καν τά λόγια εκείνα, πού ό πόθος τόσο εύκολα έμπνέει στον άντρα. Ζούσανε χωρίς νά λέη λέξη ό ένας στον άλλο. Καθόνταν στο ίδιο τραπέζι, στην ίδια κάμαρη, και μώνταν στο ίδιο κρεβάτι, και όμως δλόκληρη άβυσσός τούς χώριζε. Και δέν μπορούσε όμως κανείς νά πη πώς ήτανε δυστυχισμένοι.....

"Ετυχε μιιά φορά νά φέρη ό Ζερύ στο σπίτι ένα νέο

ΜΟΥΣΑ

ΜΗΝΙΑΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ = = = = =
ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ = = = = =
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΔΟΣ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ 37 = = = = =

ΣΥΝΤΡΟΦΗ ΓΙΑ ΕΝΑ ΧΡΟΝΟ ΔΡΧ. 10.—
> > ΕΞΗ ΜΗΝΕΣ > 5.—
ΤΟ ΦΥΛΛΟ ΛΕΠΤΑ 75.

Για τό έξωτερικό άνάλογα άφού ύπολογιστεί και τό γραμματόσημο.

του συνάδερφο άπ' τό γραφείο, έναν ήσυχο και συμπαθητικό άνθρωπο. Τήν πρώτη βραδυά παίζανε ντόμινο τέσσερις ώρες άπαυτα, χωρίς νά προφέρουν ούτε λέξη όλη αυτή τήν ώρα. "Η Μίνα καθόνταν κοντά τους στο τραπέζι κι' έραβε* μόλις είχε κυττάξει μιιά ή δυο φορές τόν επισκέπτη. "Η γλυκάδα μόνο τής φωνής του τής είχε κάνει έντύπωση τή στιγμή πού τήν χαιρέτησε άμα ήρθε, κι' όταν έφυγε πάλι.... "Από τότε έρχονταν ταχτικά δυο φορές τή βδομάδα κι' έπαιζε με τόν άντρα της ντόμινο. "Ο Ζερύ κάπνιζε πάντα με μιιά μεγάλη πίπα, χωρίς νά τήν αφήνη δλόκληρη τή βραδυά ούτε στιγμή άπ' τό χέρι του. "Η Μίνα τούς σερβίριζε πρώτα δυο φλυτζάνια τσαϊ, κι' άργότερα, κατά τις δέκα, τούς έτοίμαζε δυο gogs*. Κι' ό επισκέπτης έμενε πάντα ξένος γι' αυτήν.....

Μιιά ήμέρα όμως πού ό Ζερύ άργοπόρησε στο γραφείο του, επειδή είχε νά τελειώση κάποια βιαστική δουλειά, χωρίς νά τό ξέρη ό φίλος του, αυτός έμεινε όλο τό βράδυ μόνος με τή Μίνα: Τής μίλησε για χίλια δυο πράγματα, πού αυτή δέ θυμώταν καλά-καλά και τή σημασία τους. "Η παρουσία του όμως τής είχε αφήσει μιιά βαθειά κι' άνεξάλειπτη έντύπωση. "Από τότε ήξερε πιό καλά τόν άνθρωπο με τήν συμπαθητική μορφή και με τό στόμα πού εξέφραζε τόση καλωσύνη.....

"Η Μίνα αισθάνονταν μιιά παράξενη τρυφερότητα νά γεννιέται στην ψυχή της, κάποιο αίσθημα τόσο γλυκό, σάν άεράκι φθινοπωρινής ήμέρας* και τό αίσθημα αυτό δέν ήξερε πώς νά τόνομάση.....

"Από τότε, τά βράδυα πού έρχονταν ό ξένος για νά παίξη ντόμινο με τόν άντρα της, ήταν γιορτές γι' αυτήν. Παραφύλαγε τόν ξένο ένφ παίζανε και πολλές φορές τά χαρωπά τους βλέμματα έτύχαινε νά συναντηθούνε.

"Η τρυφερότητα πού αισθάνονταν ό ένας για τόν άλλο μεγάλωνε δίχως νά τό καταλαβαίνουν κ' ιδιαίτερα ή Μίνα

* "Αγγλικό ποτό: ροκή με νερό.

δέν μπορούσε νά καταλάβη σάν τί αισθάνονταν. Καμμιιά φορά ή ψυχή της ξεχειλίζειν άπό συγκίνηση, εκλαιγε σιγά-σιγά κι' δλόκληρη ή ύπαρξή της άναταράζονταν άπό κάποιαν ήδονική φρικίαση πόθου.....

Σά νά γεννιότανε κάποιος νέος κόσμος μέσα της, και τής φαινόταν πώς ό Ζερύ γίνονταν μέρα με τήν ήμέρα πιό σιωπηλός, πιό άνυπόφορος. Τό βράδυ, ένφ αυτός διάβαζε τήν έφημερίδα, εκείνη κοιμώτανε άπάνω στην καρέκλα, ή έκανε πώς κοιμώτανε, για νά μη βρεθίη στην άνάγκη νάνταλάξη καμμιιά λέξη μαζί του. Κι' αυτή ή ιστορία βαστούσε κάμποσους μήνες τώρα· ώσπου άποφάσισε τέλος νά του τά όμολογήση όλα και νά φύγη.

Και ή στιγμή αυτή πλησίαζε.....

(Στάλλο τό τέλος)

(Μετάφραση Α. Ν.)

OSCAR WILDE

Η ΑΗΔΙΑ ΕΝΟΣ ΤΡΕΛΛΟΥ

"Δέν μπόρεσα νά νοιώσω τί γυρεύει ό άνθρωπος άπ' τήν ζωή. Δοκίμασα όλες τις γυναίκες κι' όλα τά κρασιά, γύρισα κόσμους και πολιτείες, βυθίστηκα σέ άπέραντα δάση, δοκίμασα κάθε κίνδυνο, κι' όμως κατάβαθα δέν έννοιωσα τίποτα. "Όλα τά χάρηκα! "Επαιξα στα χέρια μου τις χαρές και τις λύπες, τούς ανθρώπους και τ' άψυχα και τίποτα δέν μου έμεινε. Πεθαίνω άπό άηδία! "Αν ή ζωή είναι μόνο αυτό πού δοκίμασα, τότες πώς τά καταφέρνετε και ζητε άνθρωποι; Καθήκον σας νά τινάζετε τά μυαλά σας στον άέρα....." "Ετσι μονολογούσε φωνάζοντας άπ' τό βραχάκι τής Ραύγας τ' "Αη Δημήτρη ό κοσμογυρισμένος κι' ό παντογνώστης τρελλός. Οι άνθρωποι όμως άλλαζαν δρόμο. "Ο κοσμογυρισμένος τούς πότιζεν άηδία τή ζωή. Μά οι άνθρωποι τήν άγαπούνε τή ζωή γιατί άγαπούνε τόν εαυτό τους. "Ο κοσμογυρισμένος έλυωνε άπό τήν άηδία, ένφ οι άνθρωποι ήταν τόσο ευχαριστημένοι, πού κάθε Κυριακή έστηναν χορό με τις γκαίδες και τά ταμπούρα στην πλατεία του χωριού. "Εφτανε για τό μάτι τους ό στενός δρίζοντας του χωριού τους κι' ή καρδιά τους έμενε ευχαριστημένη στις μικρές, περιορισμένες δουλειές τους.

"Ο κοσμογυρισμένος έλυωνε στην πέτρα του. "Όταν καμμιιά πονόψυχη γειτονοπούλα του πετούσε κανένα ξεροκόματο κριθαρόψωμο, δεχόντανε μιιά πετριά για τό ωραιότερο «ευχαριστώ». "Ετσι ήξερε ό κοσμογυρισμένος νά ευχαριστάει τή ζωή και τούς ανθρώπους. Και σιγά σιγά έλυωσε στην πέτρα του. Δέν έμεινε παρά μιιά σκόνη πού τήν πήρε και τήν σκόρπισε ό βραδυνός άνεμος. Τί έννοιωσε; Τίποτα. Οι άνθρωποι εξακολούθησαν τό γλέντι τους κάθε Κυριακή στην πλατεία με τις γκαίδες και τά ταμπούρα και ή ζωή κυλούσε πάντα ρυθμικά και μονότονα, γελώντας για τήν τρελλή άηδία του φτωχού κοσμογυρισμένου ζητιάνου.....

(Μετάφραση)

PENA Δ.

EDUARD MÖRIKE

ΑΣΜΑ ΓΙΑ ΔΥΟ ΜΕΣΑ ΣΤΗ ΝΥΧΤΑ

ΕΚΕΙΝΗ

Ἡ αὔρα τῆς νύχτας τί γλυκὰ τὸν κάμπο πού χαϊδεύει
καὶ μουρμουρίζοντας περνᾶει στὸ δάσος πού εἰρηγεύει!
Καθὼς ἀκόμα ἡ βάνουση κοιμάται ἡμέρα,
γροικᾶει κανεὶς τὶς δυνάμεις τῆς γῆς ν' ἀργοσαλεύουν
καὶ μὲ τὰ θεῖα νὰ σμίγουνε τραγούδια, ὡς ἀναδεύουν,
τοῦ χροσταλλένιου αἰθέρα.

ΕΚΕΙΝΟΣ

Ἀκούω τὶς πλέον ἀούγκριτες φωνές, πού, καθὼς πνέει,
τὶς πέρνει ὁ ἀγέρας ὁ θερμὸς, σὰ μεθυσμένος,
ἐνῶ, μέσα στὸ ἀβέβαιο τὸ φῶς τοῦ ἀχνολουμένου,
κι' ὁ ἴδιος φαντάζει ὁ οὐρανὸς νὰ ὄνειροπλέη.

ΕΚΕΙΝΗ

Σὰν ἓνα πέπλο κάποτε ν' ἀργοσαλεύη ὁ ἀγέρας,
πιδ φωτεινός, πιδ διάφανος γιὰ νὰ φυσᾷ καὶ νάναι'
κι' ἀκούει κανεὶς τόνους γλυκοὺς νὰ φερουγᾶνε,
ἀπὸ μακάριες μοῖρες, τοῦ στῆ γαλανῆ τῆς σφαίρας
τῆ σάλα, πού ἔλη ἀντιλαλεῖ,
τραγούδια λὲν κι' οὔτε στιγμῆ
μὲ τ' ἀσημένια ἀδράχτια τους δὲ σταματᾶνε.

ΕΚΕΙΝΟΣ

Ἦ νύχτα ὀλβία, τὸ ἀνάλαφρο τὸ πῶδι σου πατᾶ
μαύρα βελουδά, πράσινα μόνο τῆ μέρα πᾶναι,
καὶ μιὰν ἀνάερη μουσικὴ τριγύρω σου σκορποῦνε,
τὸ κάθε βῆμα σου τὸ ἀργὸ πού ἀκολουθεῖ,
τόσο, πού ἀποκοιμίζεσαι γλυκὰ
καὶ λησμονιέσαι μεθυσμένα—
τῆς πλάσης νεῖρεται ἡ ψυχῆ, σὰ νεῖρεσαι, μὲ σένα.

(Μετὰφραση)

ΛΕΩΝ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ

H. W. LONGFELLOW

ΤΟ ΠΑΛΙΟ ΡΟΛΟΪ ΤΩΝ ΣΚΑΛΟΠΑΤΙΩΝ

Λιγάκι πίσω ἀπ' τοῦ χωριοῦ τὰτόμερο δρομάκι,
Κάθεται στῆριγμα γερὸ, παλιοῦ ρυθμοῦ ἓνας στῆλος.
Καὶ πάνω στὴν παμπάλαιη κι' ἀρχαϊκὴ του ὄψη,
Πεῦκα ψηλὰ τοῦ ρίχτουνε τῆ σιωπηλῆ σιὰ τους.
Πάνω σ' αὐτὸ τὸ στῆριγμα, στέκεται κρεμασμένο
Παλιὸ ρολοῖ τοῦ χωριοῦ, πού σ' ἔλους διαλαλεῖ,

«Γιὰ πάντα—Ποτὲ
Ποτὲ—Γιὰ πάντα»

Κι' ἀπάνω ἀπ' τὰ πανύψηλα πού στέκει σκαλοπάτια,
Καὶ δείχτωντας ἀργοκουνᾶ, μὲ τὰ μακρὰ του χέρια
Ἀπὸ τὴν ξύλινη, γερῆ, πελεκητῆ του θήκη,
Σὰν μοναχὸς πού τὸν σκεπάζει ἡ μαύρη του κουκοῦλα,
Σταυροκοπιέται θλιβερά, κι' ἓνα «Ἀχ» ἀναστενάζει,
Μὲ θλιβερῆ, λέει πού περνᾶει

«Γιὰ πάντα—Ποτὲ
Ποτὲ—Γιὰ πάντα»

Τὶς μέρες εἶναι καθαρὴ καὶ βρσαντερῆ ἡ φωνή του,
Ἄλλὰ μέσ' τῆ βουβῆ σιωπῆ, τῆς νεκρωμένης νύχτας,
Ἐξωρο σὰν περπάτημα, κάπου ὑπνοβάτη μαύρου,
Μέσα στὸν ἀδειο διάδρομο μονάχο του ἀντηχᾶει....
Κι' ἀπὸ τὸ πάτωμα περνᾶ κι' τὸ ψηλὸ ταβάνι,
Καὶ φαίνεται πὼς διαλαλεῖ στὴν κάθε κλειστὴ πόρτα

«Γιὰ πάντα—Ποτὲ
Ποτὲ—Γιὰ πάντα»

Καὶ στὶς ἡμέρες τῆς χαρᾶς, καὶ στοῦ καύμοῦ τὶς ὥρες,
Καὶ στὶς ἡμέρες τῆς θανάς καὶ στὸν καιρὸ τῆς γέννας,
Σὲ κάθε μικρὴν ἀλλαγίᾶ τοῦ κόσμου πού γυρίζει,
Ἄλλάλαχο καὶ σταθερὸ, πάντοτε ἴδιο μένει,
Σὰν παντοδύναμος θεὸς, πού ἔλα παντοῦ τὰ βλέπει,
Γαλήνιο πάντα ξαναλέει τὰ θλιβερά του λόγια

«Γιὰ πάντα—Ποτὲ
Ποτὲ—Γιὰ πάντα»

Μέσα σ' αὐτὴ τῆ χαρωπῆ, κατάσπρη κατοικία
Πάντοτε μ' ἀνοιχτῆ καρδιά, δεινὰν φιλοξενία....
Στὰ τζάκια τους γιγάντωναν πανύψηλες οἱ φλόγες
Κι' ὁ ξένος ἐκαλότρωγε κάτω ἀπ' αὐτὴ τῆ στέγη.
Μὰ ὅμοιο μὲ φάσμα σκελετοῦ, ὀρθὸ μέσ' τὸ γιορτάσι,
Ποτὲ δὲν ἔπαψε νὰ λέη τὸ θλιβερὸ ρολοῖ

«Γιὰ πάντα—Ποτὲ
Ποτὲ—Γιὰ πάντα»

Ἐδῶ παίζαν τὰ τρυφερά κι' ὀλόγλυκα παιδάκια,
Ἐδῶ κι' οἱ νοῖο, κ' οἱ κοπελλίτες γυρτὲς ὄνειρευόνταν....
Ἦ σεις ὥρες πολὺτιμες!... Χρυσὴ Στιγμῆ τῆς Ζήσης!
Λές, κι' ἀφθονεῖ, πολὺς κι' αὐτός, σὰν τὴν Ἀγάπη ὁ χρόνος...
Μὰ ὅπως γέρω φιλάργυρος μετρώοντας τὰ λεφτὰ του
Αὐτὲς τὶς ὥρες ἔλεγε τ' ἀρχαϊκὸ ρολοῖ

«Γιὰ πάντα—Ποτὲ
Ποτὲ—Γιὰ πάντα»

Μέσα στὴν κάμαραν αὐτὴν ὁ νεῖοπαντρος ἐμπῆκε,
Πρώτη νυχτιὰ τοῦ γάμου του!... Λευκὴ κι' ὄνειρεμένη...
Μὰ κεῖ κοντὰ, στὴ διπλανῆ, τὴν κάμαρα τὴν μαύρη,
Κατάλευκος κι' ἀτάραχος κοιτεται ὁ πεθαμένος...
Τὴν Προσευχῆ βαθεῖα Σιωπῆ διαδέχτη παγωμένη,
Κι' ἀπὸ τῆ σκάλα ἀκούστηκε τὸ θλιβερὸ ρολοῖ

«Γιὰ πάντα—Ποτὲ
Ποτὲ—Γιὰ πάντα»

Τώρα ἔλοι πεῖα σκορπίστηκαν, τώρα χαθῆκαν ἔλοι.
Ἄλλοι παντρεύτηκαν καιρὸ, κι' ἄλλοι καιρὸ, πεθάναν...
Καὶ σὰν ρωτῶ παθητικὰ στεναζοντας μὲ πόνου
«Πότε μαζὶ θὰ σμίξουσε καὶ πάλι μαζεμένοι;»
Σὰν τὶς παλιὲς τὶς μέρες μας πού πέρασαν γιὰ πάντα,
Τ' ἀρχαϊκὸ ρολοῖ μας καὶ πάλι μοῦ ἀπαντᾶει

Γιὰ πάντα—Ποτὲ
Ποτὲ—Γιὰ πάντα»

Ποτὲς ἐδῶ, μὰ κεῖ ψηλά, ἐκεῖ ψηλά... «Γιὰ πάντα».
Ἦταν ἡ κάθε ἐγνοια μας καὶ πόνος καὶ καῦμός μας,
Κι' ὁ θάνατος, μὰ κι' ὁ καιρὸς θὰ πάφουσε νὰ ὑπάρχουν...
«Γιὰ Πάντα» ἐκεῖ, παντοτείνᾶ. «Ποτὲ» ὅμως ἐδῶ πέρα....
Τῆς Αἰωνιότητος λειτουργός, μᾶς λέει τὸ ρολοῖ,
Κι' ἀπαντα καὶ παντοτείνᾶ, τὸ ἴδιο σιγολέει

«Γιὰ πάντα—Ποτὲ
Ποτὲ—Γιὰ πάντα».

(Μετὰφραση)

Γ. Α. ΡΟΝΞ

ΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΔΡΑΜΑ

Κ' Η ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ ΣΤΗΝ ΠΟΛΩΝΙΑ

(Συνέχεια καὶ τέλος)

«Τὴν ὑψηλὴ ποίηση, συνεχίζει ὁ Μαίτερλιγκ, ἂν τὴν
καλοκωτᾶξῃ κανεὶς ἀπὸ κοντὰ θὰ βρῆ τρία κύρια στοιχεῖα
σ' αὐτῆ: Πρῶτα τὴ λεκτικὴ ὁμορφιά, ἔπειτα τὴν ἐντα-
τικὴ παρατήρηση καὶ τὴν ἀναπαράσταση κείνη πού βρί-
σκεται γύρω μας καὶ μέσα μας, δηλαδὴ τὴν ἀναπαράσταση
τῆς φύσης καὶ τῶν αἰσθημάτων μας, καὶ τέλος τὴν ἰδέα
πού ἀγκαλιάζει ὅλο τὸ δημιούργημα καὶ πού κάνει τὴν
ἰδιαίτη ἀτμόσφαιρά της, τὶς σκέψεις τοῦ ποιητῆ γιὰ τὸ
ἄγνωστο μέσα στὸ ὁποῖο στριφογυρίζουν ὑπάρξεις καὶ
πράγματα πού ξανακάλεσαν αὐτὸς στὴ ζωῆ, γιὰ τὸ μυστικὸ
πού κυριαρχεῖ πάνω ἀπ' αὐτὰ καὶ πού δικάζει καὶ κυβερ-
νᾶει τὶς τύχες τους. Μοῦ φαίνεται πὼς δὲν ὑπάρχει ἀμφι-
βολία ὅτι αὐτὸ τὸ τελευταῖο στοιχεῖο εἶναι τὸ πιὸ σοβαρὸ.
Ὅταν πάρομε ἓνα συνθετικὸ ποιητικὸ ἔργο σπάνια ἢ
ὁμορφιά του κ' ἢ μεγαλοπρέπειά του περιορίζεται σ' ἐ-
κεῖνο πού εἶναι γνωστὸ στὸν κόσμο τὸ δικό μας. Στὶς ἐν-
νῆ φορὲς ἀπὸ τὶς δέκα τὴν ὁμορφιά του καὶ τὴ μεγαλο-
πρέπειά του τὴ χρωστέει στὸ μυστικὸ τοῦ ὑπαινιμοῦ τῶν
ἀνθρώπων τυχῶν, σὲ κάποιον νέο σύνδεσμο ἐκεῖνου πού
βλέπουμε μὲ τὸ ἄλλο πού δὲν ξέρουμε κ' ἐκεῖνου πού εἶναι
ἐξέλιξι προσωρινὸ μὲ τὸ αἰώνιο.

Ἄλλὰ ἂν ἡ σημερινὴ πρόοδος πάνω στὴν κατανόηση
τοῦ ἄγνωστου, ἀκόμη δὲ συγκινεῖ καὶ δὲν ξαφνίζει τὸν
λυρικὸ ποιητῆ, στερεῶντας τὸν ἓνα μέρος ἀπὸ τὶς δυνάμεις
του, μὲ τὸν δραματικὸ ποιητῆ δὲν εἶναι τὸ ἴδιο. Ὁ λυρι-
κὸς ποιητῆς μπορεῖ νὰ παραμένῃ στὸ εἶδος κείνου πού
ἐπιτάζει τὸ ἄγνωστο θεωρητικὰ. Ἐπὶ τέλους, ἴσως νὰ τοῦ
ἐπιτρέπεται νὰ μένη περιορισμένος σὲ γενικὲς ἰδέες στὶς
πιο πλατεῖες στὶς πιὸ ἀκαθόριστες. Δὲν ἔχει ἀνάγκη νὰ
προτιγῆ γιὰ τὶς πρακτικὲς του συνέπειες. Ἐὰν ἔχη τὴν
πίστη, ὅτι οἱ θεότητες τῶν περασμένων καιρῶν, ὅτι ἡ δι-
καιοσύνη καὶ ἡ μοῖρα δὲν ἀνακατεῦνται πιά στὰ ἔργα
τῶν ἀνθρώπων καὶ δὲ δίνουν τὴ γραμμὴ στὴν πορεία τοῦ
κόσμου αὐτοῦ, τότε δὲν ἔχει ἀνάγκη νὰ δώσῃ ὄνομα στὶς
ἀκατανόητες δυνάμεις πού συνδυάζονται στὸν κόσμο καὶ
κυριαρχοῦνε πάνω ἀπ' ὅλα. Μᾶς εἶναι ἀδιάφορο ἂν τοῦ
φαίνονται ὁ Θεὸς καὶ τὸ σύμπαν ἄπειρα καὶ τρομερά.
Ἐμεῖς κύρια ζητᾶμε ἀπὸ αὐτὸν νὰ μᾶς μεταδώσῃ τὴν ἐν-
τύπωση τοῦ ἀπειροῦ καὶ τοῦ φοβεροῦ πού δοκίμασε. Ἄλ-
λὰ ὁ δραματικὸς ποιητῆς δὲν μπορεῖ νὰ μείνῃ σ' αὐτὲς τὶς
γενικὲς θέσεις. Εἶναι ἀναγκασμένος νὰ μπάσῃ στὴν πραγ-
ματικὴ ζωῆ, τὴ σημερινῆ ἐποχῆ μας, τὴν ἀντίληψή του
γιὰ τὸ ἄγνωστο. Εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ μᾶς δείξῃ μὲ ποῖο
τρόπο, μὲ ποῖα μορφή, σὲ ποῖες περιστάσεις, μὲ ποιοὺς
ἄνθρωπους, γιὰ ποῖο σκοπὸ ἔχουν ἐπίδραση στὶς τύχες μας
καὶ εἶναι οἱ ἀνώτερες δυνάμεις, ἐκεῖνοι οἱ ἀκατανόητοι συν-
θετές, ἀπὸ τοὺς ὁποῖους, καθὼς φανερώγεται στὴν ποι-

ητικῆ του ἀντίληψη εἶναι γεμάτος ὁ κόσμος.* Καὶ σήμερα
στὴν πιὸ ἐπικίνδυνη ἐποχῆ τῆς «ἐναλλαγῆς», μοῦ φαίνεται
ὅτι ἓνας ἢ δυὸ ποιητὲς κατορθώσανε νὰ ξεφύγουν ἀπὸ τὸν
κόσμο αὐτὸ, πού μποροῦνε νὰ τὸν δοῦνε ὅλοι, χωρὶς νὰ
γυρίσουν στὸν κόσμο τῆς πρώτης χίμαιρας, γιὰ τὴν ἢ
ἀνώτερη ποίηση πρῶτ' ἀπ' ὅλα εἶναι τὸ βασίλειο τοῦ
ἀναπάντεχου καὶ ἀπὸ τοὺς πιὸ γενικοὺς κανόνες ξάφνου
ξεπηδᾶνε ἐξαιρέσεις, πού σκοτίζουν καὶ ὑπονομεύουν τὴν
ἀσφάλεια τῶν συλλογισμῶν, καθὼς σπινθηρὲς ἀπὸ ἄστρα
πού τρεμοφέγγουν στὸν οὐρανὸ, τὴν ὥρα πού οἱ ἄνθρω-
ποι δὲν περιμένανε νὰ δοῦνε κανένα φῶς.

Τὸ «Κράτος τοῦ Ζόφου», γιὰ παράδειγμα, τοῦ Τολ-
στόϊ, παρουσιάζεται σὰν πλεούμενο νησάκι πού γλυστράει
πάνω στὸ ρεῦμα τῆς κοινῆς χαμηλῆς ζωῆς, σὰν ἓνα νησάκι
μαγευτικῆς φρίκης, ὀλόκληρο αἰματωμένο ἀπὸ τὶς ἀναθυ-
μιάσεις τῆς κόλασης, ἀλλὰ σύνωρα τριγυρισμένο ἀπὸ πε-
λώρια φωτιὰ ἄσπρη, καθάρια καὶ θανατοουργικὴ πού ξε-
πετιέται ἀπὸ τὴν ἀπλῆ ψυχῆ τοῦ Ἀκίμ. Ἦ οἱ «Βρυκόλα-
κες» τοῦ Ἴψεν, ὅπου μέσα σ' ἓνα περιβάλλον ἀστικό, ξε-
σπάει θαμπωτικὸ, θαμπόνωντας καὶ τώρα, τὸ καταστρε-
φικὸ, πού φέρνει σὲ τρέλλα, ἓνα ἀπὸ τὰ πιὸ μεγάλα μυσ-
τήρια τῆς ἀνθρώπινης μοίρας.

Σ' αὐτὰ τὰ δυὸ δράματα, ὅσο κι' ἂν δελεῶσουμε ν' ἀ-
ποφύγουμε τὸ φόβο μπροστὰ στὸ ἀκατανόητο, ἐνεργοῦνε
οἱ ἀνώτερες δυνάμεις, πού τὸ βάρος τους νοιώθουμε στὴ
ζωῆ μας. Καὶ στὸ δράμα τοῦ Ἴψεν νοιώθει κανεὶς τὴν ἐπί-
δραση ἐκεῖνου πού τώρα μόλις διέκριναν, φρικτοῦ νόμου
τῆς δικαιοσύνης ἢ ἀδικίας, τοῦ νόμου τῆς κληρονομικότη-
τας, πού ἴσως μπορεῖ ν' ἀμφισβητηθῆ, ἀλλὰ πού εἶναι τόσο
παραγνωρισμένος καὶ μαζὺ τόσο πιστευτὸς σὲ τρόπο πού
ὅλο τὸ ἀμφίβολο ἐκεῖνο πού κλείνει μέσα του, δὲν μπορεῖ
νὰ τὸ δῆ κανεὶς ἀπὸ τὴν τεράστια φρίκη πού κρύβει.

Ὅταν ὁ Ἴψεν σὲ ἄλλα δράματα τοῦ προσπαθεῖ νὰ
βρῆ ἓνα σύνδεσμο μὲ ἄλλα μυστήρια γιὰ τὶς χειρονομίες
τῶν ἀνθρώπων του, πού δὲ στέκουν στὴν ἐξαιρετικὴ συ-
νειδηση, ἢ γιὰ τὶς ὑστερικὲς γυναῖκες τῶν ἔργων του, πρέ-
πει νὰ ὁμολογήσῃ κανεὶς ὅτι δημιουργεῖ μιὰ τέτοια ἀτιμὸ-
σφαιρα συνταραχτικῆ, παράδοξη, πού μέσα της σπάνια
μπορεῖ ν' ἀναπνέη κανεὶς, ἀφ' οὔ ἢ ἴδια εἶναι ὅχι τόσο
δικαιολογημένη, ὅχι τόσο πραγματικῆ.

Σὲ ἄλλες ἐποχὲς ἢ μεγαλοφύτα μὲ τὴν αὐτοπεποίθηση
καὶ κάποτε τὸ ἀπλὸ εὐσυνείδητο ταλέντο, κατάρθωναν νὰ
δώσουνε στὸ θέατρο αὐτὸ τὸ βαθὺ καὶ κρυμμένο σχέδιο,
αὐτὸ τὸ νεφέλωμα τῶν κορυφῶν, αὐτὸ τὸ ρεῦμα τοῦ ἀπει-

* Σ. Μ. Γιὰ τὸ δισταγμὸ τοῦ δραματικοῦ ποιητῆ σχετικὰ
μὲ τὴν εἰλικρινείᾶ του πάνω στὴν παλῆ ἀντίληψη μὰ καὶ στὴν
καινούργια γιὰ τὰ ζητήματα αὐτὰ καὶ γιὰ τὸν περιορισμὸ του στὴν
οὐσία τῆς ἀφώνιας πραγματικότητος, γίνεται λόγος στὸ περασμένον
φυλλάδιο.

ρου όλα αυτά και όλα εκείνα που δεν έχουν ούτε όνομα, ούτε μορφή και που είναι απαραίτητα για να φτάσει ένα έργο στο ιδανικό σημείο της δραματικής τέχνης.

Στο σύγχρονο θέατρο, σχεδόν πάντα, λείπει το τρίτο αυτό πρόσωπο το αινιγματικό και άορατο, αλλά πάντοτε παρόν, που είναι δίκαιο να ονομάσει κανείς κορυφαίο πρόσωπο και που ίσως δεν είναι τίποτ' άλλο παρά η ιδέα ή άπειρη και δυνατή ή ενωμένη με την βεβαιότητα, που έχει σχηματίσει ο ποιητής και που δίνει στο δημιουργήμα πύλο σοβαρή σημασία, κάτι, δεν ξέρω πώς να το καθορίσω, που εξακολουθεί να ζή μέσα του ύστερ' από το θάνατο όλων των άλλων και που του επιτρέπει να γυρίζει σ' αυτό πάντα χωρίς ποτέ να χάνει την ομορφιά του.

*Αλλά πρέπει να ομολογήσει κανείς, ότι όλ' αυτά λείπουν από τη σύγχρονη ζωή μας. *Άραγε θα ξαναγυρίσει; Θα γεννηθεί άραγε από την καινούργια αντίληψη για τη δικαιοσύνη ή για την αδιαφορία της φύσης, από κανένα από αυτούς τους μεγάλους γενικούς κανόνες της ύλης ή του πνεύματος που μόλις τώρα αρχίζουμε να μισοβλέπουμε;

*Όσοσο ως κρατήσουμε θέση για το μυστήριο αυτό. *Ας συμφωνήσουμε, αν χρειάζεται, χωρίς να βάλουμε στη θέση του φαντάσματα, τίποτα να μην πάρη τη θέση αυτή στο χρόνο, ίσαμε την ημέρα που το μυστικό αυτό θα ξεκαθαρίσει από το σκοτάδι. *Η άναμνή μας και η άδεια αυτή θέση, μόνα τους αυτά είναι πύλο σημαντικά, παρά όλα εκείνα που θα μπορούσαμε να στηρίξουμε στο θρόνο που τον φυλάει η ύπομνη μας.

*Ο χορός του έρωτα και του θανάτου είναι ο κοινός τίτλος που έδωσε ο Πριβιζέφσκι σε δυο δράματα του, «Το Χρυσούν Δέρας» και «Οι Φιλοξενούμενοι». Αυτό τον τίτλο θα μπορούσε να δώσει σ' ολόκληρο το έργο του. *Ο Έρωτας και ο Θάνατος είναι δυο απόκρυφες και στοιχειώδεις δυνάμεις που διευθύνουν τη ζωή των ανθρώπων. Είναι άχώριστες, και μαζί κάνουν τον τρομερό ζυγό, που κάτω του διπλώνει και λυγίζει ή ανθρώπινη θέληση. *Όλοι οι ήρωες του πολωνού δραματογράφου είναι έρωτομανείς. Στόν έρωτα βλέπουνε τη μοναδική ευτυχία της ζωής τους. Προς τόν έρωτα πηγαινούν όλες τους ή προσπάθειες, όλο οι πόθοι της ψυχής τους. *Αλλά η μοναδική αυτή ευτυχία είναι μαζί και ευτυχία—αν μπορεί να ειπωθή—άπαίσια. Θα εκδικηθή σκληρά για κάθε μακάρια στιγμή που χαρίζει στους δύσμοιρους μάρτυρες της ζωής. *Ο Έρωτας σέρνει το θριαμβευτικό άρμα του μέσ' από το αίμα, τα έρειπια και τα δάκρυα.

Μπορούμε να δούμε από κοντά τα δράματα αυτά.

Τόν Μλίκι κάποτε τόν αγάπησε μιὰ νέα, η Έλένη. *Επίστεψε πώς στην άγκαλιά της βρήκε όλη του την ευτυχία. *Υστερ' από λίγα χρόνια συναντάει την *Όλγα: Και από τότε είναι αυτή άκέρηο το όνειρο της ευτυχίας του. *Υλάκκος στο πάθος του αυτό, έτοιμάζεται να έγκυα λείψη την Έλένη. *Αλλά άκριβώς άπάνω στη στιγμή αυτή παρουσιάζεται το πρόσωπο εκείνο,—σύμβολο για το όποιο κάναμε λόγο παραπάνω. Στο πρόσωπο αυτό, τόν Ζδάρσκη, ένσαρκώνεται η άλαφρη ά συνείδηση του Μλίκι, όλη η τραγικότητα της προέστασης,—η Έλένη αγάπαι άκόμη τόν Μλίκι—και το εκδικητικό χέρι του Έρωτα. *Η λύση γίνε-

ται άμέσως τραγικά: *Η Έλένη αυτοκτονεί, και το σώμα της, ύστερα από τις οδηγίες που δίνει ο Ζδάρσκη, θα τó πάνε στο σπίτι του Μλίκι και της καινούργιας του έρωμένης. *Η ευτυχία εκείνη, που στρεφόντουσαν όλοι του ο πόθοι, εκείνη η ευτυχία—φάντασμα—καταστρέφεται για πάντα. Αυτά γίνονται στο δράμα του, με τόν τίτλο: «Για την ευτυχία».

Στο άλλο δράμα του, «Το Χρυσούν Δέρας», ο γιατρός Ρεμπόβσκι, διευθυντής νοσοκομείου που έχει ιδρύσει ο Ρούρτζικ, παληός φίλος του πατέρα του και μαζί κηδεμόνας του, έχει για έρωμένη του την γυναίκα του βρεθού του Λάκχι, που ύστερα την αφήνει για να παντρευτή την Ειρήνη. *Ο Ρεμπόβσκι αγάπαι την γυναίκα του με όλη τη δύναμη της ψυχής του, την αγάπαι καθώς ξέρουν να αγάπαι μονάχα οι ήρωες του Πριβιζέφσκι. *Αλλά, καθώς το λέει ο Ρούρτζικ, ο μοιρολάτρης αυτός που ποτέ δεν πηγαίνει αντίθετα από τόν αναγκαίο δρόμο που παίρνουν τα πράγματα, τα έρωτικά πάθη εκδικούνται. *Η Ειρήνη, νά, αφήνεται στην άγκαλιά του ξαδέρφου της που είχε αγάπηση από τότε που ήταν κοριτσάκι άκόμη. Το φοβερό αυτό μπλέξιμο δεν σταματάει εκεί. *Η μητέρα του Ρεμπόβσκι είχε άπατήση άλλοτε τόν άντρα της με το Ρούρτζικ, που είναι και ο φυσικός πατέρας του Ρεμπόβσκι. Αυτός ο τελευταίος, που είναι το άθωο θύμα από το έγκλημα της μητέρας του (ο πατέρας Ρεμπόβσκι είχε πετάξει τα μυαλά του στόν άέρα), και θύμα άκόμη από ίδιο έγκλημα, αυτοκτονεί. Το χρυσούν δέρας προς το όποιο, άτένιζε η Ειρήνη και ο έρωμένος της, εξαφανίζεται σάν όνειρο.

Το πρόβλημα δεν αλλάζει ουσιαστικά, στην «Μητέρα» και το «Χιόνι». Στο πρώτο από τα δυο αυτά δράματα, ο γυιός πέφτει θύμα κάποιας έρωτικής προδοσίας της μητέρας του. *Εδώ ο ρόλος του αινιγματώδους συμβολικού προσώπου παίζεται από ένα φίλο του νεαρού Κορνάδ, από το άλλο έγω τον, που ένσαρκώνει την αγάπη του γυιού προς τόν πατέρα, που τόσο τραγικά σταμάτησε τη ζωή του. Στο «Χιόνι» ο μοιραίος έρωτας εξαφανίζεται κάτω από ένα έλος δυο άθωα θύματα, αναγκαία για να εκληρωθή αντίστροφα το πεπρωμένο σε δυο άλλες υπάρξεις.

*Ελπίζουμε ότι είναι άρκετη η επιπόλαιη αυτή άνάλυση που έπιχειρήσαμε επάνω στα δράματα του Πριβιζέφσκι, για να πιάσουμε το συγγραφέα πάνω στην άσυνέπεια του δηλαδή, στην αισθητική θεωρία του για το νεώτερο δράμα, και το ποιητικό του έργο. *Η ίδια μοιρολατρεία, που θεωρείται σάν ένα ουσιαστικό χαρακτηριστικό του άρχαίου θεάτρου, είναι και το spiritus movens τών δραμάτων του. *Η πίστη αυτή στο πεπρωμένο, άληθινά άλλαξε μορφή. Δεν είναι πια η *Ανάγκη όπως στις έλληνικές τραγωδίες. Σύμφωνοι σ' αυτό, μα δεν άλλαξε νομίζουμε και στο βάθος. *Εμεινεν: η δύναμη η άκατανόητη και μοιραία, που τίποτα δεν είμαστε σε θέση να της κάνουμε, και που με όλη της την άπάθεια διευθύνει τις τύχες του ανθρώπου.

*Ο Ρούρτζικ στο «Χρυσούν Δέρας», που λέγει, ότι «τουτό (το έγκλημα στόν έρωτα) εκδικείται τρομακτικά πάντοτε, και που συμβουλεύει ύστερα από την προδοσία την Ειρήνη να σωπαίνει κανείς όταν δεν ξέρει να λήψι ψέμα για να προλάβη ένα μεγάλο δυστύχημα, ο Ρούρτζικ

αυτός δεν είναι τίποτ' άλλο, παρά η καθαρή ένσαρκωση της τυφλής εκείνης πίστης για την αναγκαιότητα των πραγμάτων. Είναι η ίδια μοιραία δύναμη που σπρώχνει τόν Κορνάδ (στη «Μητέρα») στην άγκαλιά της κόρης εκείνου, που ήταν η αιτία του θανάτου του πατέρα του. Είναι πάντοτε η ίδια μοίρα που βάζει στο δρόμο της Θαδδαίας, στο «Χιόνι», την όραία Εύα, για να κάνη να λυώσει το άπαλο και εύκολόσπαστο στρώμα από χιόνι, που σκεπάζει τη φωτιά, που δεν έχει σβύση άκόμη, ενός παληού έρωτα.... *Μας φαίνεται άσκοπο να φέρουμε και άλλα παραδείγματα. *Η αντίφαση λοιπόν για την όποια έγινε τόσος λόγος, είναι όλη προς τιμήν του ποιητή, γιατί μας δείχνει την ειλικρίνεια του έργου του. *Ο νέου είδους «φαιλισμός» «του χορού του έρωτα και του θανάτου» φαίνεται στόν Μάιτερλιγκ να έχει συγγένεια με τόν «φαιλισμό» τών «Βρυκολάκων» του μεγάλου Νορβηγού ποιητή. Μήπως ο άθωος *Οσβάλδος δεν είναι το άθωο θύμα όλων τών άμαρτημάτων του πατέρα του; *Ξέρουμε βέβαια ότι ο *Ίψεν ονομάζει «κληρονομικότητα» την «*Ανάγκη» αυτή, την σύγχρονη. Πραγματικά δεν είναι παρά ζήτημα λέξεων: Το φιλοσοφικό βάθος της *Ιδέας, και η αξία της σάν καλλιτεχνικού τύπου, είναι τα ίδια και στόν δυο συγγραφείς.

*Οι Μπγιόρστον, Χάουπτμαν και μάλιστα ο *Ίψεν στα δράματά τους φθάνουν στα όρια καλλιτεχνικών μέσων νέας δραματολογίας. Πραγματικά, όσο βαθύτερα κατεβαίνουμε στην ανθρώπινη συνείδηση, τόσο λιγότερο βρίσκουμε μέσα στολισμένες πρόληψες. Για να είσχωρήσει κανείς σε κάθε συνείδηση, πρέπει να είναι πολύ έντονα φωτισμένη, γιατί είναι άδιάφορο αν κάνουμε δέκα ή χίλια βήματα στο βάθος μις ψυχής που είναι βυθισμένη στο σκοτάδι. Δε θα βρούμε τίποτε καινούργιο μέσα, τίποτα που να μην μπορεί να μαντεύσει κανείς επειδή το σκοτάδι είναι παντού ένα. *Ενώ η συνείδηση που είναι έντονα φωτισμένη έχει πάθη και επιθυμίες πάντοτε λιγότερο άπαιτητικές, περισσότερο ειρηνικές, ύπομνητικές, εύρηγαιτικές, ύπερκόσμιες και μεγαλόψυχες, παρά η κοινή συνείδηση.

Παρόμοια φωτισμένη συνείδηση θα προσκυνάει πολύ λιγότερους νόμους, θα άνέχεται πολύ μικρό αριθμό από βλαβερά ή άμφίβολα καθήκοντα. Γιατί δεν υπάρχει έτσι να πούμε, ψευτιά, μισοαλήθεια, πλάνη ή πρόληψη που να μη παρουσιάζεται στην άβέβαιη συνείδηση, όταν της παρουσιασθή εύκαιρία, με τη μορφή του έρωτα καθήκοντος. *Μ' αυτό τόν τρόπο η τιμή στην ίπποτική και συζυγική σημασία, (στην τελευταία περίπτωση έννοω την τιμή του συζύγου που την έξαρτάνε από την άπιστία της γυναίκας), η εκδίκηση, η άρρωστημένη ντροπαλωσύνη, η ύπερηφάνεια, η φιλοδοξία, η εύλάβεια προς τη θεότητα και χίλιες άλλες πλάνες (είδωλα) ήτανε και θα μείνουν και τώρα για πολύ αριθμό κατώτερων ψυχών άκένωτη πηγή από άμέτρητα άπόλυτα έσρα καθήκοντα. Και γύρω σε όλα αυτά, που ονομάζονται παραπάνω σάν καθήκοντα, κινώνται όλα τα δράματα της ρομαντικής περιόδου και τα περισσότερα από τα σύγχρονα.

*Αλλά στη συνείδηση που είναι μπασμένο το έξυγιαντικό ζωικό φως, είναι δύσκολο να ριζώσει ένα από αυτά

τα άπαίσια καθήκοντα που με μοιραίο τρόπο σπρώχνουν τόν άνθρωπο, που τα κρατάει πάνω του, σ' ην συμφορά ή στο θάνατο.

Στην τέτοια ψυχή, τη φωτισμένη, δεν υπάρχει το άσθημα της τιμής ή δίψα της εκδίκησης δεν υπάρχουνε συνθήκες, που σε σπρώχνουν στο αίματοκύλισμα. Δεν υπάρχουνε ποια μέσα της πρόληψης που ζητάνε δίκαια ή άδικίες που διψούνε τη συμφορά. Πάνω της δε βασιλεύουν θεοί που καταδικάζουν σε μαρτύρια, ούτε αγάπη που ζητάει πτώματα. Και όταν ο ήλιος μπαίνει στη συνείδηση του σοφού, καθώς με τόν καιρό—πρέπει να ελπίζουμε—θα μπη στη συνείδηση όλων τών ανθρώπων, τότε μέσα της θα δούμε μόνον ένα καθήκον, το καθήκον να κάνη κανείς όσο μπορεί λιγότερο κακό και να αγάπη τους άλλους όπως τόν έαυτο του. *Από το καθήκον αυτό σ' άνια γεννιέται το δράμα.

*Άληθινά κυτάξτε τί γίνεται στα δράματα του *Ίψεν. *Σ' αυτά καμμιά φορά εμείς κατεβαίνουμε πολύ βαθειά στην ανθρώπινη συνείδηση, αλλά το δράμα γίνεται νοητό μόνο γιατί κατεβαίνουμε με έξαιρετικό φως που χύνει κάποιο κόκκινο σκυθρωπό, άυθόρητο και σάν να πούμε καταραμένο φως που φωτίζει μόνο τα παρξένα φαντάσματα.

Στην πραγματικότητα όλα τα καθήκοντα που άποτελούν την άρχική βάση στα δράματα του *Ίψεν έχουνε θέση στην κοινή συνείδηση που δεν είναι φωτισμένη και γι' αυτό τα τέτοια καθήκοντα πέφτουνε στην έντελως άδικαιολόγητη χυδαιότητα, στην άρρωστημένη ύστερική τρέλλα.

Για να εκφράσω όλη μου τη σκέψη θα προσθέσω ότι η παρατήρησή μου αυτή δεν μικραίνει το θανμασμό μου προς το μεγάλο σκανδιναπό ποιητή, γιατί αν και είναι άλήθεια, ότι ο *Ίψεν έμπασε λίγα έξυγιαντικά στοιχεία στην τορινή ήθική, είναι άκόμη άληθινό και το ότι είναι ο μοναδικός συγγραφέας που στοχάστηκε και πραγματοποίησε το άκόμα τώρα όχι αγαπητό, αλλά νέο είδος ποίησης και που μπόρεσε να περικυκλώσει την ποίηση αυτή με άγριωπή και σκυθρωπή όμορφια και μεγαλοπρέπεια (πολύ άγριωπή και μεγαλόπρεπη για να μπορεί να γίνη κοινή και τελειωτική) ποίηση που τίποτα δεν όφείλει στο τρικυμισμένο και πολύχρωμο δράμα της άρχαίας έποχής ή της άναγέννησης.

Πρέπει να περιμένουμε εκείνο τόν καιρό που στη συνείδηση τών ανθρώπων θα προστεθούνε όφέλιμα πάθη και θα λιγοστέψουνε τα χαιρέκακα καθήκοντα και που στη σκηνή του κόσμου αυτού θα έχωμε περισσότερη ευτυχία και θα λιγοστέψουν οι τραγωδίες. Τότε το μεγάλο καθήκον της αγάπης και της δικαιοσύνης σκεπάζοντας όλα τα άλλα θα μείνη φυλαγμένο στο βάθος όλων τών ψυχών εκείνων που θέλουν το καλό. Και ίσως από την πάλη αυτή του καθήκοντος και της χυδαιότητας και του εγωισμού μας πρέπει να γεννηθή το νέο δράμα του αίωνα μας. *Όταν αυτός ο σταθμός θα περάση στη ζωή και στη σκηνή, ίσως θα επιτρέπεται να μιλάη κανείς για το νέο θέατρο, για το θέατρο της ειρήνης και της όμορφιάς χωρίς δάκρυα.»

ΠΑΛΑΙΟΙ ΚΑΙ ΝΕΟΙ

Στὸ χρονολογικὸν τῆς 31 Ἰουλίου ὁ κ. Μελᾶς, παραβάλλοντας, ἀπὸ ἀφορμὴ τριῶν τελευταίων πεθαμένων «παλαιῶν» λογίων, τὴν περασμένη φιλολογικὴ γενεὰ μὲ τὴ σημερινή, λέει μέσ' σ' ἄλλα καὶ τὰκόλουθα (τ' ἀναφέρω κατὰ λέξιν) εἰς βῆμα τῆς τελευταίας, τῆς γενεᾶς τῶν «νέων»:

«Ἀλήθεια, πῶς ἡ κριτικὴ τάσις τοὺς ξεχωρίζει ἀπὸ τὴν περασμένην γενεάν.» Καὶ πάρα κάτω: «Δὲν συναντᾷ κανεὶς (εἰς τὰ γραφόμενα τῶν νέων) εἰμὴ ἐκπληκτικὴν ἀερολογίαν μὲ φοβερὰ καὶ τρομερὰ ἀξιόσεως.» «Ἀναιμία καὶ στειρότης παρατηρεῖται, ζητοῦσα νὰ καλύψῃ τὴν ἔλλειψιν δημιουργικῶν χυμῶν μὲ μίαν ἀξιοθρήνητον κριτικομανίαν.»

Ἡ πρώτη κατηγορία—πῶς ἄλλοιῶς νὰ τὴν ποῦμε;— πὺ κάνει στὴ γενεὰ μας ὁ κ. Μελᾶς, εἶναι ἡ κριτικὴ διάθεση πὺ τὴν χαρακτηρίζει. Ἐνῶ οἱ παλαιοί, γράφει, δημιουργοῦσαν κουτσά, στραβά, οἱ νέοι κρίνουν, καὶ οἱ κριτικὲς τοὺς δὲν εἶναι παρὰ μιὰ ἀπλὴ κουβεντολογία ἢ μιὰ ξερὴ δογματολογία τῆς ἐλεεινότερης μορφῆς. Ὡστε, ὄχι μόνον περιορίζονται στὴν κριτικὴ, οἱ νέοι, πρῶτον μὲν κακὸ κατὰ τὸν κ. Μελᾶν, ἀλλὰ καὶ ἡ κριτικὴ τοὺς ὑστερεῖ κατὰ τὴ μορφή, δεύτερον, μεγαλύτερον ἴσως ἀπ' τὸ πρῶτον, κακόν. Οἱ νέοι εἶναι κενοί, ἀερολόγοι καὶ ἀναιμικοί, πολὺ δύσκολοι θεατῆς τῆς δημιουργίας τῶν ἄλλων, «ἄμοιροι, ἐν τούτοις, καὶ αὐτῶν τῶν ἐφοδίων τοῦ στοιχειώδους θεατοῦ». Καὶ οἱ παλαιοί, ἔξακολουθεῖ ὁ κ. Μελᾶς, ἔκριναν, ἀλλ' ἡ κριτικὴ τοὺς, ὅπως συμβαίνει μὲ τὸν Ἄγγελον Βλάχον αἰφνης (ἀλλ' ὄχι καὶ μὲ τὸν Ροῦδη, κύριε Μελᾶ), ἀποτελοῦσε τὸ ἑκατοστὸ τῆς ὅλης τοὺς παραγωγῆς.

Ὁ κ. Μελᾶς, γιὰ τὴν αὐτὴν εἶναι παλιός, κ' ἀπ' αὐτὸν σωστὸ εἶναι ν' ἀρχίσουμε, ἀσφαλῶς, ὑποβιβάζει πολὺ τὴ φιλολογικὴ του ἀξία, βάζοντας σὲ τόσο χαμηλὴ μοῖρα τὴν κριτικὴν. Γιὰ τὸ κ. Μελᾶς εἶναι κριτικὸς (ἀδιάφορο ἂν ἀντὶ νὰ γράφῃ κριτικὲς, συνθέτῃ ἀπὸ ἐπαγγελματικὴ προτίμηση δράματα). Δὲν ὑπάρχει ἀνάμεσα στοὺς σύγχρονους Ἕλληνας διανοούμενους, ὀρθολογικώτερη φύση, κριτικώτερη δηλαδὴ, ἀπὸ τοῦ κ. Μελᾶ. Ὁ κ. Μελᾶς, εἶναι ὁ ἴδιος ὁ ἀντιλυρισμός. Καὶ τὰ λυρικώτερα τοῦ ἔργου, ὅπως ὁ «Γιὸς τοῦ Ἰσκιου», εἶναι συνθέσεις ἐξ ἀναλύσεων (κριτικὲς δηλαδὴ constructions) περισσότερον, παρὰ ἀπ' εὐθείας συνθέσεις. Ἄλλ' ἐκτὸς τοῦ κ. Μελᾶ, ὁ ὁποῖος δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι παρὰ μόνον κριτικὸς (στὴν εὐρύτατη σημασίᾳ τῆς λέξεως), τὴν κριτικὴν καλλιέργησαν καὶ μάλιστα σὲ ἀρκετὰ μεγάλη κλίμακα οἱ περισσότεροι ἀπ' τοὺς «παλαιούς», ὁ Παλαμάς, ὁ Χατζόπουλος, ὁ Ξενοπούλου, ὁ Ψυχάρης, ὁ Νιρβάνας.

Κριτικὸς νέος βλέπει πολλοὺς σήμερον ὁ κ. Μελᾶς, πρῶτον γιὰ τὸ οἱ παλαιοί, ἀσχολοῦνται μὲ τὰ «δημιουργικά» τοὺς ἐπαγγέλματα, γράφοντας χρονολογικὰ, ἐπιθεωρήσεις, ἐπιφυλλίδες, καὶ μὴ παραλείποντας οὔτε μιὰ εὐκαιρία νὰ σαρκάσουν (αὐτοὶ οἱ δημιουργοὶ!) τοὺς νέους, οἱ ὁποῖοι

«κρίνουν», ἀπαξιῶντες μ' ὅλα ταῦτα, ἂν καὶ μὲ τὴν ἑλληνικὴν φιλολογίαν ἀσχολούμενοι, νὰ «κρίνουν» τοὺς «ἀναντικαταστάτους» αὐτοὺς δημιουργοὺς, καὶ δεύτερον, γιὰ τὸ σὲ παλαιότερες ἐποχὰς οἱ λογοτέχνες πλεονάζανε, καὶ οἱ κρίνοντες, ὅσον κ' ἂν εἶταν ὁ ἀριθμὸς τοὺς, χάνονταν μέσα σ' ἀναρίθμητα σμήνη τῶν ποιητῶν, τῶν διηγηματογράφων καὶ τῶν ἄλλων «δημιουργῶν». Ἐνῶ τώρα, πολὺ λίγοι εἶναι οἱ νέοι διανοούμενοι, κ' ἂν τύχῃ, ὅπως συνέβηκε τὰ τελευταία αὐτὰ χρόνια, ν' ἀσχοληθοῦν μερικοὶ ἀπ' αὐτοὺς μὲ τὴν κριτικὴν, οἱ ἄλλοι «δημιουργοὶ» ἐπισκιάζονται, κ' ὅλη ἡ γενεὰ χαρακτηρίζεται, ἀπὸ ἀνακριβὴ ἐκτίμηση τῶν πραγμάτων, κριτικῆ.

Κριτικώτεροι, ὄχι μόνον σὰν καθαροὶ κριτικοί, ἀλλὰ καὶ σὲ «δημιουργικόν» τοὺς ἔργο ἀκόμη ἦταν οἱ παλαιοί. Ἡ ποίησις τοῦ κ. Παλαμά, αἰφνης, τοῦ «δημιουργικώτερου» ἀπ' τοὺς παλιούς εἶναι λυρικὴ τάχα, μουσικὴ στὴ βαθύτερῃ της σύστασι, ἢ ρασιοναλιστικὴ, κριτικὴ δηλαδὴ;

Σήμερον (καὶ ὁ κ. Μελᾶς τὸ γνωρίζει πολὺ καλά), ἔνας δημιουργὸς δὲν μπορεῖ νὰ μὴν εἶναι καὶ κριτικὸς. Οἱ μεγαλύτεροι δημιουργοὶ (καὶ ἀναφέρω ποιητῆς, γιὰ τὸ ποιητῆς θεωροῦνται συνήθως ὡς τὰ κατ' ἐξοχὴν ἀντικριτικὰ πνεύματα) τοῦ περασμένου αἰῶνα, ὁ Πόε, ὁ Γκαῖτε, ὁ Baudelaire, ὄχι μόνον ἦταν μεγάλοι κριτικοί, ἀλλὰ θάλεγε κανένας ὅτι ἦταν πρῶτον πάντων, κριτικοί, ἄγρυπνοι δηλαδὴ λογικοὶ θεωροὶ τοῦ ἔργου τοὺς, ρυθμιστῆς τῶν χαωδῶν ἀνυπότακτων δημιουργικῶν τοὺς ὀρμῶν. Δημιουργία μὴ κριτικὴ δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ. Καὶ στὶς λιγώτερον ντεκαντέντικες ἐποχὰς ὅ,τι διακρίνει, ὅ,τι χαρακτηρίζει καὶ τὸν «μουσικώτερον» τὸν δημιουργικώτερον δηλαδὴ καλλιτέχνη, εἶναι ἡ «συνειδησι», ἢ θεϊκὴ αὐτὴ καὶ ὑπερτερη ὄλων, ὅπως τὴν ἀποκαλεῖ ὁ Γκαῖτε, ἀνθρώπινη ιδιότητα.

Δὲν ἀγνοοῦμε ὅτι δημιουργήθηκαν σχολὲς μὲ «πρόγραμμα» (οἱ γελοιοῦντες αὐτῆς, μόνον στὴν ἐποχὴ μας καὶ στὴ θανμαστικὴ καὶ κατὰ τοῦτο Εὐρώπῃ συμβαίνουν) τὴ συστηματικὴν κατὰ τοῦ ρασιοναλισμοῦ ἀντίδραση. Τί ἄλλο ἦταν ὁ συμβολισμός, καὶ τί ἄλλο εἶναι, σὲ κάποιαν ἄλλη συγγενικὴν πνευματικὴν σφαῖρα, ὁ σὲ πολλὰ συνεχιστῆς καὶ γενικευτῆς τῶν καλλιτεχνικῶν ἀρχῶν τοῦ συμβολισμοῦ, μπερξονισμός; Ποιὸ εἶναι ὅμως τὸ ἀποτέλεσμα τῶν «μεθόδων» αὐτῶν; Ἡ δημιουργία μιᾶς τέχνης, καὶ εἰδικώτερα μιᾶς ποίησις, πὺ τὴ γέννησὴ της ὀφείλει στὴ «συνειδητὴ ἐκμετάλλευση τῶν μουσικῶν μας διαθέσεων, διὰ μέσων συνθέσεως ἀντιλογικῶν». Μιὰ τέχνη δηλαδὴ «συνειδητῶς ἀσυνειδητος» rationnellement irrationnelle, ὅπως τὴν ὀνόμασε, γνωστὸς γάλλος αἰσθητικὸς.

Ἄλλ' ἂν ἡ καλλιτεχνικὴ «μέθοδος» ἄλλαξε, ἔπαψε τάχα νὰ εἶναι καὶ μέθοδος, δηλαδὴ λειτουργία κριτικῆ, καὶ ἔπαψε ὁ καλλιτέχνης νὰ εἶναι καὶ κριτικὸς;

Ἄν οἱ παλαιοὶ ὑστεροῦν σὲ κάτι ἀπέναντι τῶν νέων, εἶναι σὲ τὸ ὅτι δὲν ἦταν, παρ' ὅλη τὴν κριτικότητά τοὺς, ὅσο ἔπρεπε, ὅσο προσπαθοῦμε νὰ εἴμαστε ἐμεῖς οἱ νέοι, κριτικοί. Γιὰ τὸ ἀπὸ κριτικὰ, καὶ ὄχι ἀπὸ δημιουργικὰ ἔργα (τί ἀτυχία λεκτικῆς εὐρέσεως κ. Μελᾶ!) ἔχει ἀπόλυτη ἀνάγκη, ὄχι μόνον ἡ φιλολογία μας, ἀλλ' ἡ ἐν γένει πνευματικὴ, ἢ ἐθνικὴ μας θὰ ἔλεγε ζωὴ. Κριτικὰ ἔργα σὰν

(1) Ἴσως ὁ ἀρθρογράφος ἔχει ὑπ' ὄψει τοῦ ὀρισμένην ὁμάδα «νέων» τοῦτο διαφαίνεται, ἀλλὰ δὲν λέγεται. Γι' αὐτὸ καὶ μετς, ὁ νῆος, ἀπαγνῆμι ἀπὸ μέρους ὄλων τῶν νέων.

τοῦ Γιαννοπούλου, σὰν τοῦ Δραγοῦμη, ζυγίζουσι στὴ συνείδησίν μας, ὅσο πολὺ λίγα σύγχρονα ἑλληνικὰ δημιουργικὰ ἔργα. Τόσα νεοελληνικὰ προβλήματα πὺ ἡ λύσις τοὺς γίνεται ὀλοένα καὶ πὺ ἐπιτακτικὴ, δὲν ἔχουν κἂν τεθεῖ ἀκόμη! Καὶ μιλοῦμε γιὰ «δημιουργία», γιὰ ἀνώτατη δηλαδὴ πνευματικὴ ἀντίση, γιὰ «κορύφωμα ζωῆς», τὴ στιγμὴ πὺ ἀγνοοῦμε τέλεια τὸ ἔδαφος πὺ στερεὰ πατώντας θὰ δημιουργήσουμε! Ἡ καλλιέργεια τῆς φιλολογίας ὡς καλλιτεχνικῶν σύνολου, καὶ ὄχι ὡς ἀτομικοῦ φαινομένου, θ' ἀποτελεῖ γιὰ πολὺν ἀκόμη καιρὸ στὸν τόπον μας τὴ μεγαλύτερη οὐτοπία. Τὸ «βιβλίον» θὰ εἶνε «εἶδος βιομηχανικὸν εἰσαγόμενον ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ», πὺ τὸ «ἐντοπίου κατασκευῆς», δὲ θὰ μπορέσῃ ποτὲ νὰ τὸ συναγωνισθῇ. Κίνησις ἰδεῶν, πνευματικὴ ζωὴ, καλλιτεχνικὰ ρεύματα, ὅ,τι δηλαδὴ ἄλλου ἀποτελεῖ τὴν ζωογόνο ἀτμόσφαιρα, πὺ μέσα της κυφοροῦνται τὰ ἔργα, εἶναι γιὰ τὸν τόπον μας, καὶ θὰ εἶναι καιρὸ ἀκόμη, ἀγνωστα φροῦτα. Γράφονται κάθε χρόνον μερικὰ βιβλία· καὶ τί μαῦτό; Τάχα ἡ ἐκδοσὴ τοὺς διαπιστῶνει τὴν ὑπαρξὴ πνευματικῆς ζωῆς; Ἀτομικῶς, ἡ καλλιέργεια τῆς φιλολογίας, ἂν καὶ ἀπαιτεῖ τόσες θυσίας, ἀσκεῖται ὡς τόσο ἀπὸ μερικοὺς, εἴτε ἀπ' ἀγάπῃ πρὸς τὴν τέχνην, εἴτε ἀπὸ κάποιον πόθον «ἀνθρωπίνης τελειώσεως», συνολικῶς ὅμως ἡ φιλολογία σημαίνει στὴν Ἑλλάδα κάτι τι τὸ περιθωριακόν, τὸ ξένο πρὸς τὴ ζωὴ, τὸ ἐντελῶς περιττό. Εἶδος πὺ ἡ ἔλλειψίς του δὲν θὰ γίνῃ ποτὲ αἰσθητὴ στὴν ντόπιαν «ἀγοράν». Τὰ λόγια αὐτὰ δὲν τὰ ὑπαγορεύει καμμιὰ, ὅπως θὰ πιστευόταν, νικητικὴ διάθεση· τὰ ὑπαγορεύει ἀλλῶς ἢ ἀληθινὴ ἐκτίμηση τῶν πραγμάτων, ἀπ' τὴν ὁποία πηγάζει κατὰ μέγα μέρος καὶ ἡ μὴ δημιουργικότης τῶν νέων, γιὰ τὴν ὁποία τόσο μᾶς μέμφεται ὁ κ. Μελᾶς. Ἐν τούτοις, παρ' ὅλ' αὐτὰ, παρ' ὅλον δηλαδὴ τὸν σκεπτικισμό τοὺς, οἱ νέοι, εἶναι ἂν ὄχι δημιουργικώτεροι, πάντως ὅμως δημιουργικοὶ (= παραγωγικοὶ) ὅσο κ' οἱ παλαιοί. Τὸν στίχο, τὸ διήγημα, τὸ μυθιστόρημα καὶ τὸ δράμα, τὰ καλλιτεχνικὰ μ' ὄσιν ἀγάπῃ κ' οἱ παλαιοί, καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι πολὺ διαφορετικὴ θὰ ἦταν ἡ ἀντίληψις περὶ τῆς δημιουργικότητος τῶν νέων τοῦ κ. Μελᾶ, ἂν ἡ τιμὴ τοῦ χαρτιοῦ καὶ τῶν ἐκτυπωτικῶν δὲν εἶχε φτάσει σὲ τέτοια ὕψη στὶς ἡμέρας μας. Ἄλλ' ὑπάρχει καὶ μιὰ ἄλλη γονιμότητα, πὺ τὴν ἀξία της παραγνοῦσε ὁ κ. Μελᾶς: ἡ σιωπηλὴ γονιμότητα.

Γιὰ νὰ πεισθῇ ὅτι ἐργαζόμεστε, πρέπει τάχα ἀπαραίτητα νὰ παρουσιάσουμε κάθε τόσο δημοσίᾳ τὸν «ιστολογισμό» τῆς δημιουργικῆς μας κίνησις τῶν τελευταίων μηνῶν;

Ἐξέρουμε ὅτι ἐκφραζόμενοι ὅπως ἐκφραζόμεστε, κινδυνεύουμε νὰ χαρακτηρισθῶμε σκεπτικιστῆς, καὶ νὰ μᾶς παρατηρηθῇ πῶς ἂν σκέπτονταν ὅπως σκεπτόμαστε κ' οἱ παλιότεροι, δὲ θὰ γραφόταν ἴσως καὶ τὸ λίγο ἐκεῖνο πὺ ἀποτελεῖ τὴν ἑλληνικὴν φιλολογίαν. Ἀσφαλῶς, ἂν γινόταν ἡ παρατήρησις θὰ ἦταν ἐν μέρει ὀρθή· ἀλλὰ ποῖος ἐξ ἄλλου θὰ μπορέσῃ νὰ μᾶς πείσῃ ὅτι ἂν ἡ δημιουργικότης τῶν παλιῶν στρεφόταν πρὸς τὴν κριτικὴν, ἡ ἐργασία τοὺς δὲ θὰ ἦταν ἀπειρα γονιμώτερη ἀπ' αὐτὴν πὺ παρήγαγαν;

Ἀπ' ὅσους συγγραφεῖς παλιούς ἀναφέρει ὁ κ. Μελᾶς σὲ τὸ χρονολογικὸν τῆς, εἶναι τάχα πολλοὶ πὺ τὸ ἔργο

τοὺς συνέβαλε στὴν προαγωγή τῆς ἑλληνικῆς σκέψης, ὅσο τὸ ἔργο ἐνὸς Πολυλά ἢ ἐνὸς Ροῦδη;

Εἶθε νὰ εἶχε καὶ ἡ γενεὰ μας ἕναν πνευματικὸν ἀρχηγὸν σὰν τὸ Ροῦδη! Δυστυχῶς ὅμως οἱ κριτικοὶ σπανίζουν ἐδῶ, ὅπως καὶ ἄλλου.

Ἀπέναντι ἐνὸς Sainte-Beuve κ' ἐνὸς Taine, πόσες «ὀρδὲς» δημιουργῶν στὴ Γαλλία, καὶ πόσες στὴν Ἰταλία ἀπέναντι ἐνὸς De Sanctis κ' ἐνὸς Benedetto Croce!

Ἡ σημερινὴ πνευματικὴ Ἑλλάδα ἔχει πρὸ παντὸς ἀνάγκη ἀπὸ ἕναν μεγάλο κριτικόν, ἀπὸ ἕνα «ὀργανωτικὸν πνεῦμα», πὺ ἀφοῦ βυθομετρήσῃ καὶ σταθμίσῃ τὸ ἐθνικὸν μας ἐγὼ στὶς σημαντικώτερες τοὺς ἐκδηλώσεις, θὰ μπορέσῃ, στηριζόμενος σ' ἐμπειρικὲς σταθερὰς βάσεις, νὰ ὑποδείξῃ στὶς γενικὲς γραμμὰς, ποῖα κατεύθυνσις πρέπει νὰ πάρουν οἱ ἐνεργειῆς μας. Γιὰ τὸ αὐτὸ κυρίως ἐνδιαφέρει ἐμᾶς τοὺς νέους: ἡ γόνιμη χρησιμοποίησις τῆς ἐνεργητικότητος μας· τοῦ πόθου μας γιὰ δράσιν ἐθνοφυλετικὴν καὶ ὄχι στενὰ φιλολογικὴν.

Στὸν τόπον αὐτὸν πὺ ἔχει σήμερον, περισσότερον ἀπὸ ποτὲ ἄλλοτε, ἀνάγκη προσανατολισμοῦ πρὸς τὴν φυσιογνωμικὴν ἐθνικὴν τοὺς βάσεις, πόσο γόνιμο θὰ ἦταν τὸ ἔργο μερικῶν νέων, πὺ θὰ τοὺς ἐμπνέαν οἱ ἴδιες ἀρχές, καὶ θὰ τοὺς ποδηγετοῦσε ἕνας φωτισμένος πνευματικὸς ἀρχηγός! Δυστυχῶς οἱ νέοι, ἂν καὶ ὑπάρχουν, δὲ θέλησαν ἢ δὲ μπόρεσαν ποτὲ νὰ ἐνωθοῦν καὶ νὰ ἐνεργήσουν ὁμαδικά. Ἄλλ' ἀντὶ τῆς ἐνεργείας αὐτῆς, πὺ θὰ ἦταν καὶ ἡ μόνη γόνιμη, κατατρίβονται σ' ἔργα πολὺ κατώτερα τῶν εὐγενικῶν τοὺς διαθέσεων, ὡς τὴ μοιραία μέρα ὅπου τὸ φαῦλον ἑλληνικὸν περιβάλλον, τὸ σχεδὸν ἀνύπαρκτον πνευματικῶς, θὰ τοὺς καταπνίξῃ κ' αὐτούς, ὅπως κατέπνιξε ὡς σήμερον καὶ τόσους ἄλλους!

ΚΛΕΩΝ ΠΑΡΑΣΧΟΣ

ΘΕΑΤΡΟ

E. BERNSTEIN: «ΣΑΜΨΩΝ». Στὸ θέατρο «Διονύσια» παίχθηκε μ' ἀρκετὴ ἐπιτυχία τὸ περασμένο μῆνα ἀπ' τὸ θίασον τῆς κ. Κυβέλης ὁ «Σαμψών» τετράπραχτον δράμα τοῦ Bernstein. Ἡ ὑπόθεσις του στρέφεται γύρ' ἀπὸ ἕνα δυνατὸν ἄνθρωπον πὺ ἀπ' τὰ χαμηλότερα κοινωνικὰ στρώματα, ἀπὸ ἀπλὸς χαμάλης, καταφέρνει νὰ γίνῃ ἑκατομμυριοῦχος. Τίποτα δὲ μπορεῖ ν' ἀντισταθῇ μπρὸς στὰ γερὰ κ' ἀποφασιστικὰ του χέρια. Χρήματα, τιμὲς, κοινωνικὴ ὑπόληψις, ὅλα. Κι' ὅμως ὁ πανίσχυρος αὐτὸς ἄνθρωπος εἶναι ἀδύνατον νὰ κατακτῇ τὴν καρδίαν τῆς γυναίκας του καὶ νὰ τὴν καταφέρῃ νὰ τὸν ἀγαπήσῃ. Τὴν ἀγαπᾷ γρελλά, ὅλα τὰ θυσιάζει γιὰ χάριν της, ἐκεῖνη ὅμως ἔχει ἐρωμένους. Ἡ γυναίκα του ἀπὸ καλὴ οἰκογένεια, ἀλλὰ οικονομικὰ ἐξευτελισμένη, ἀναγκάστηκε νὰ τὸν πάρῃ—νὰ τοῦ πουληθῇ—ὀλοκῦπτοντας στὰ κλάμματα τῶν γονεῶν της. Συχαίνεται τὴς ἐπιχειρήσεις του, περιφρονεῖ τὰ λεφτὰ του, αἰσθάνεται τὴν μεγαλύτερη ἀηδία γιὰ τὸ πρόστυχο αὐτὸ ἄνθρωπον πὺ τὸν πῆρε παρὰ τὴν θέλησίν της γιὰ νὰ σώσῃ τὴν οἰκογένειάν της ἀπ' τὴν φτώχεια. Ἡ γυναίκα λοιπὸν καρδίαν εἶναι τὸ δυσκολώτερον πρᾶγμα γιὰ νὰ μαλακωθῇ.

Κι' όμως ο παντοδύναμος άνθρωπος, ο Σαμφών αυτός, καταφέρνει, θυσιάζοντας όλα τα λεφτά του, γκρεμίζοντας σε μια στιγμή, τι με τόσους κόπους κι' ιδρωτες έχτισε —κάνοντας θεληματικά πτώχευση στο Χρηματιστήριο— να συγκινήσει τέλος πάντων τη γυναίκα του και να τη φέρει στη θέση γά του πη: θα προσπαθήσω να σ' αγαπήσω.

«Η υπόθεση καθ'ώς βλέπει κανένας είναι αρκετά γνωστή. Μοιάζει πολύ με το «Ναντά» του Ζολά, αν κι' ο «Ναντάς» είναι έργο πολύ δυνατώτερο και ως δημιουργία και στη λύση του. Πόσοι και πόσοι δε πραγματοποιήθηκαν για τη περηφάνεια και τη σκληρότητα της γυναίκας! Αυτό όμως δεν εμποδίζει να είναι, ο «Σαμφών» ένα πολύ εκφραστικό και δυνατό έργο με μεγάλη φυσικότητα και παραστατικότητα.

Τα σκηνικά του έργου με πολλή πλουσιότητα και καλαισθησία, εκτός απ' τη δεύτερη πράξη όπου οι χοντρές μαύρες κι' άσπρες γραμμές του τοίχου κουράζουν πολύ τα μάτια και φέρνουν ζάλη.

Ο κ. Βεάκης στο ρόλο του δυνατού ανθρώπου αληθινά υπέροχος. Στο «Σαμφών» διαπλάσει ένα ρόλο ακόμα πρώτης τάξεως μέσ' τους τόσους άλλους που έχει διαπλάσει. Πρώ πάντων στις σκηνές της Γ' και Δ'. πράξης έχει μερικές στιγμές υποκριτικής τελειότητας.

Δυστυχώς η κ. Κορ. Ζαφειροπούλου αποδείχεται πως δεν είναι για δράμα. Το παίξιμό της ήταν υπερβολικά μονότονο, και χωρίς καμιά εκφραστικότητα.

Ο κ. Λούης καλά θα κάνει να μη πέρνει ρόλους ώραιους και καταχτητή γυναικών γιατί δε πετυχαίνει καθόλου, εκτός πιά αν δεν υπάρχει άλλος για να τον αντικαταστήσει.

Οι άλλοι ηθοποιοί έπαιξαν αρκετά καλά στους μικρούς ρόλους τους.

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ο Jean Catel γράφοντας στον Mercure de France για την Αμερικάνικη Φιλολογία λέει τα παρακάτω για την καινούργια αμερικανή ποιήτρια Amy Lowell.

«Η Αμερική που ως τα τώρα εξ αιτίας της γλώσσας της, είχε μείνει πίσω στη παγκόσμια φιλολογική κίνηση» γιορτάζει το 1920 τη θριαμβευτική είσοδό της με το «Ιωβιλαίο» προς τιμήν του Edwing Arlington Robinson.

Ο Robinson είναι ο πρώτος εθνικός της ποιητής. Είν' αυτός που προσπάθησε να λευτερώσει την αμερικάνικη γλώσσα απ' την Αγγλική επίδραση, και κατόρθωσε να τη ταιριάξει με το πνεύμα των συμπατριωτών του. Βέβαια βλέπει κανείς ακόμα μια κατάσταση μεταβατική, άλλ' όποσδήποτε αυτό το «Ιωβιλαίο» του θα είναι μια χρονολογία σημαντική για την Αμερικάνικη ποίηση.

* *

«Η Amy Lowell πλάι στον Robinson δίνει μια καινούργια λάμψη στη Αμερικάνικη φιλολογία. Η ποίησή της είναι πολυάριθμη, πολυποίκιλη και λεπτή όπως τα κλαδιά ενός πάρκου το φθινόπωρο. Τώρα τελευταία έβγαλε

έναν καινούργιο τόμο. Εικόνες απ' τον αιδέριο κόσμο. Αυτό το καινούργιο βιβλίο έχει ένα πολύ όμορφο μέρος «Δυό όντα συνομιλούν». Σ' αυτό ξαναβρίσκουμε τη λεπτή καλλιτέχνηδα που γνωρίζαμε. Η αντίληψή της απ' τον έξω-τερικό κόσμο είναι σχεδόν νοσηρή.

Μου προξενεί λύπη το φύτρωμα των πράσινων βλαστών, τή νύχτα...

Κάτω απ' τη λάμπα,
δοκιμάζω να γράψω, το κενό της καρδιάς μου
κι' αυτός ο γάτος αρνιέται να μείνη κοντά μου,
προτιμάει τη βροχή
κάτω απ' το παλιόφεγγίτη του υπόγειου.

Ένα άλλο μέρος αποτελείται από μερικά σημειώματα εμπνευσμένα απ' την κομψότητα του γιαπωνέζικου ύφους. Η Amy Lowell μεταχειρίζεται αυτό το είδος με μια ξεχωριστή μαεστρία. Είναι η αντιπρόσωπος ενός ραφιναρισμένου πολιτισμού στις Ανατολικές Ένωμένες Πολιτείες. Στο βιβλίο της «Άντρες, γυναίκες και φαντάσματα» ζυγογραφεί απελπισμένες ψυχές. Αλλά προπάντων μās φανερώνει το πόνο της ψυχής της που είναι ο πόνος όλων εκείνων που ένας διάφορος πολιτισμός τους έχει οξύνει τα νεύρα.

Προτού ακόμα εκδώσει τις «εικόνες απ' τον αιδέριο κόσμο» δημοσίευσε ένα τόμο από πολύφωνες πρόζες. Ούτε ο αλεξανδρινός στίχος ούτε το έγγλεζικο πεντάμετρο είναι κατάλληλα στη πολυσύνθετη καρδιά της για να μπορέσει να εκφραστεί. Απ' τ' άλλο μέρος τον «ελεύτερο στίχο» δεν τον μεταχειρίζεται παρά σε χιουμοριστικές fantaisies που είναι η επιτυχία της ή σε εικόνες και μικρογραφίες στις όποιες είναι θαυμαστή. Φαίνεται σαν να ζητά στην «πολύφωνη πρόζα» έναν τύπο που να ταιριάζει στη γενική αρμονία του σύνολου.

Η τέχνη της Amy Lowell σ' αυτό το είδος έχει πότε κάτι απ' τη ποίηση, πότε κάτι απ' τη πρόζα ή καλλίτερα έχει και το ένα και το άλλο μαζί. Μήπως δεν είναι αυτό ή βαθειά διαφορά της Γαλλικής και Έγγλεζικής ποίησης, και ο λόγος για τον οποίον ο Shakespeare ήταν τόσο καιρό άγνωστος και τόσο άσημα μεταφρασμένος; Εκτός από μερικές εξαιρέσεις, όλοι οι μεταφραστές του έβαλαν μέσα στα δράματα και στις κομωδίες του ένα αδιάκοπο λυρισμό που μου φαίνεται ότι του είναι έντελως άγνωστος. Η Amy Lowell ακολουθεί την παράδοση της Έγγλεζικής ποίησης όταν γράφει την πολύφωνη πρόζα της, που δεν έχει τίποτ' άλλο κοινό με τη πρόζα εκτός από τον τόνο. Μου φαίνεται όμως ότι δεν βρήκε ακόμα τη κατάλληλη φόρμα για την πολύφωνη πρόζα. Την προτιμούμε όταν μεταχειρίζεται την ελεύτερη ρίμα, την επηρεασμένη απ' τον Γαλλικό ελεύτερο στίχο που η θαυμαστή του ευκαμψία της επέτρεψε να εκφράσει εκείνο που ζητεί απ' τους συμπατριώτες της, μιάν ατομικότητα.

* *

Σ' εκείνη έχει εκδηλωθεί πιά καθαρά η επιθυμία, που σε άλλους είναι ακόμη ασυνήθιστη, να μην ακολουθήσει

την Έγγλεζική σχολή, αλλά να δημιουργήσει μιάν τέχνη που να μην είναι πιά, όπως γράφει η Miss Harriet Morroe, μιάν «επαρχία» της Βρετανικής σχολής. Είναι το μεγάλο πρόβλημα της καινούργιας Αμερικανικής ποίησης. Και σε ένα τουλάχιστον είναι φανερό πως οι Ένωμένες Πολιτείες μπαίνουν αποφασιστικά στη συνάθροιση των Μουσών, με μιάν θαυμαστή ποιητική προσφορά.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΑ ΒΙΒΛΙΑ

(Κάθε έκδοση που λαβαίνουμε, την αναγγέλλουμε και την κρινουμε).

OSCAR WILDE: «*Η μπαλλάντα της φυλακής*» *Riviera*. Μετάφραση Μ. Βάλσα. Έκδοση του περδικού «Γράμματα»—σελ. 30—λεπτά 60.

ΝΑΘΑΝΑΗΛ Ι. ΔΟΜΕΝΕΓΙΝΗ: «*Σοννέτα*». Πρόζος Γρ. Ξενοπούλου. Ώραία μόνο από άποψη μορφής. Τα στα πάνω ά κ. Δ. μās δίνει και κάμποσα τραγούδια του, που δεν είναι υποταγμένα στη φόρμα του ανέμου. Ακόμα, στο τέλος του τόμου, μιάν ελεύτερη μερμήνη της «Ωδής στους τάφους» του Ugo Foscolo. Αυτό, θαρρούμε, πως είναι το επιτυχέστερο μέρος του βιβλίου.

ΒΑΣΙΛΗ ΡΩΤΑ: «*Το τραγούδι του καμπούρη και η τραγούδια*». Ένας όμορφουτυπωμένος μικρός τόμος, με 38 σελίδες, με που περιέχει κάμποσα τραγούδια που μπορούμε να πούμε αδιάστατα πως μās άρεσαν. Τις για κάθε άλλη κρίση μας, δημοσιεύουμε εδώ τους πρώτους πέντε στίχους, απ' το τρίτο μέρος του «Τραγουδιού του καμπούρη»:

Βλαστήμησα και μάνα και πατέρα
Που σμίξανε στο γάμο το κρεβάτι
Με καρδιά στομωμένη την ημέρα
Που δώσαν ζωή σε μένα το σακάτι.

Την ήδονή προδώσανε την άγια
Και το κρίμα το ρίξανε σε μένα.
Έλατσε στεφανώσε με με βάρια,
Τόχω άκριβά με πόνο πληρωμένα!

ΚΩΣΤΗ Ι. ΜΠΑΣΤΟΥΝΟΠΟΥΛΟΥ: τα «*Κόκκινα άδια*» καλοτυπωμένο βιβλίο 100 σελίδων, που κλείνει μερικά τραγούδια του νέου συγγραφέα Κ. Μπαστουνόπουλου. Ολόλογο του ποιητή Φώτη Γιοφύλλη.

ΚΩΣΤΑ ΟΥΡΑΝΗ: «*Νοσταλγίες*». Βγήκε σε κομψοτάτη και περιποιημένη έκδοση της εταιρείας «Τύπος» του καινούργιου βιβλίου του κυρίου Κώστα Ουράνη.

«*Νοσταλγίες*» ποιητής άκούρατος ταξιδευτής, σωστός γκλόμπ-τράβελερ...

«*Νοσταλγίες*» φλίνες τις όμικληρές, και τα λαμπρά Παρίσια
«*Νοσταλγίες*» την άνιση άρωσσία του, τη «Πλήξη»,
«*Νοσταλγίες*», την «*Ανία*». Όλα του τα τραγούδια σχεδόν
«*Νοσταλγίες*» ποιημένα μ' αυτό το αίσθημα της «Πλήξης», που

τον κυριεύει από καιρό, αφού πρό όχτώ χρόνων, όταν έβγαλε ένα τόμο τραγουδιών, τον τιλοφόρησε «Spleen». Το αίσθημα αυτό, πρωτόφαντο στην έλληνική ποίηση, εκφράζεται τέλεια από τον ποιητή, μέσα σ' αυτή την παρομοίωση...

Σάν όδαλίσα άνεργη κι' άνώφελη ή ψυχή μου..
Σ' ένα ντιβάνι μαλακό και χαμηλό, πεσμένη..
Περνάει τις μέρες σε βιθειάν άνία βυθισμένη..

Έδώ, όπως και σε πολλά του άλλα μέρη, ο ποιητής μās θυμίζει τον Corpee. Όχι τον Corpee του «Διαβάτη» και «Ταπεινών», όχι τον Corpee παρανασιανό, με τον Corpee του «Κόκκινου Τετραδιού», τον Corpee της νοσηρής πλήξης, τον Corpee του Spleen, «ce fils bätard de la douleur» τον έλεγειακό κι' αίσθηματικό Corpee, που αγαπούσε τις γωνιές και τις συνοικίες του Παρισιού.

Ο Κ. Ουράνης, αγαπά να κλείνει τις μελαγχολίες του και να εκφράζει τη πλήξη του μέσα σε παραστατικές λεπτές κι' έξεζητημένες παρομοιώσεις, όπως:

Μοιάζω τους γέρω ναυτικούς με τις όστιδωμένες..
Και τις σφιγγώδες τις μορφές πουδα στην Όλλανδία
ή
Είμαι σαν σπύτι ναυικών στη θάλασσα κοντά
Που οι άντρες έχαθήκανε μαζί με τα καράβια..

Κάποτε σε μερικά του τραγούδια ο Κ. Ουράνης, δεν είναι, παρά ο ταξιδευτής και χασομέρης ζωγράφος, που σταματώντας συχνά μπρός σ' ένα Όλλαντέζικο τοπίο, μπρός σε καμιά γωνιά της villa Medicis, ή σε καμιά συνοικία της Πόλης, ή μπρός στο μπαλκόνι μιās σπανιόλας σενορίτας, ή και πολλές φορές, σε κανένα «καπελειό της γκρίζας της Αμβέρσας», ζωγραφίζει μιάν όμορφη εικόνα, με γρήγορες και μελαγχολικές πινελιές.

Άλλοτε πάλι, ιστοριοδίφης και μελετητής, θυμάται κάποιον παλιό θεσμό, σαν το «Damnatio Memoriae» ή κανένα ιστορικό πρόσωπο (Edward VII, Ιουλιανός) ή και τον ήρωα του Θεοβαντές, για να μās δώσει άπαράμιλλα και συγκινημένα άριστουργηματάκια.

Και τ' άριστουργηματάκια αυτουνοϋ του τόμου είναι πολλά. Γενικά σε κανένα ο ποιητής δεν ξεπέφτει. Ξεχωρίζουμε όμως, «*Ερώτων θάνατοι*», «*Ζωντανές Νεκρές*», «*Δόν Κιχώτης*», «*Damnatio Memoriae*» «*Σοννέτο*», «*Εϋθανασία*», «*Ζωή*», «*Άξιοπρέπεια*», «*Περαστικές*», τα «*Μάτια*», «*Παρισινό τραγούδι*» και άλλα.

Η γλώσσα κι' ο στίχος, δεν είν' άσφεγάδιαστα, οι κατοφώνες πολλές, έχουνε μάλιστα οι στίχοι του, κάποια, ευτυχώς, πολύ λαφρυνά κι' άνεπαίσθητα Άπουανικά έλαττώματα... Μά και τί δεν μπορεί να συχωρέσει κανένας στον ποιητή που γράφει στίχους σαν κι' αυτούς...

Δεν πέθανες. Στην κάμαραν ακόμα τ' άρωμά σου
είνε χυμένο ως τώρα δά να βγήκες και άπάνω
στον καναπέ, όπως τ' άφησες είνε το κέντημά σου,
και το κομμάτι που άρεσες είνε άνοιχτό στο πιάνο.
Άπάνω στο τραπέζι μου πάντα ή δική σου εικόνα
που πάντα με την ήρεμη ματιά της με κοιτάζει,
και δεν είνε ο άνεμος, μά είσαι εσύ, την πόρτα
που μισανοίγεις για να μπή; τις ώρες που βραδυάζει.

Δέν πέθανες. Είσαι παντού και είσαι μέσα σ' όλα: στών ρόδων τὸ ξεφύλλισμα, στὸ στεναγμὸ τοῦ ἀγέρα, στὰ νέφη ποὺ ροδίζουσι ὅταν πεθαίνει ἡ μέρα, κι' ὡς; και τὶς νύχτες δίπλα μου σὲ νοιώθω ξεπλωμένη...

Δέν πέθανες, ἀδιάφορο οἱ μῆνες ἂν περνᾶνε: τότε οἱ νεκροὶ πεθαίνουνε ὅταν τοὺς λημονᾶνε!

— ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ —

«ΓΡΑΜΜΑΤΑ» Νέα περίοδος—Δίμηνο περιοδικό —Φύλλο 1. Ξεχωρίζουμε: Μ. Περίδη: Κύριες ἀπόψεις θεμελιωδῶν προβλημάτων—Π. Χάλκου: Ἀθηναϊκὰ γράμματα—Ivan Goll: Γράμματα ἀπ' τὴ Γερμανία.

Τὰ «Γράμματα», τὴν καινούργια αὐτὴν περίοδο, γίνονται κοινωνικοσοσιαλιστικὸν περιοδικό, μὲ γενικώτερη ἀνθρωπιστικὴ τάση. Χειροκροτοῦμε τὴν ἀλλαγὴν αὐτῆς· θαρροῦμε ὅμως, πὼς θ' ἄπρεπε, μιὰ κι' ὁ σκοπὸς τοῦ εἶναι τέτοιος, νὰ μὴ μεταχειρίζονται τὴ μιχτή. Ἡ δημοτικὴ, μιλᾷ βαθυτέρα στὶς καρδιὰς και καθαρώτερα στὸ πνεῦμα.

«ΔΕΛΤΙΟ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΟΜΙΛΟΥ». Τόμος 8 (1920). Α. Παλαμᾶ: Ὁ ποιητὴς I. Ν. Γρυπάρης—Π. Σ. Δέλτα: Τὰ καινούργια ἀναγνωστικά μας—Α. Γιαλούρη: Τὸ γλωσσικὸ ζήτημα στὴν Πόλη κ. ἄ.

«ΠΑΙΔΟΛΟΓΙΑ» Ἔτος 4'.—1—5. Ἀπρίλιος—Αὔγουστος 1920. Μηνιαῖον εἰκονογραφημένον περιοδικὸν διὰ τὴν μελέτην τῆς βιολογίας και ἐγκυκλοπαιδείας τοῦ παιδιοῦ.

«ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ».—231—232 — Μηνιαῖο καλλιτεχνικὸν περιοδικό. Διευθυντὴς Δ. I. Καλογερόπουλος.

«ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ» Μηνιαῖο φιλολογικὸν περιοδικό. Φύλλο 1—Ξεχωρίζουμε: Wordsworth: Λούση—Shelley: Ἰνδικὴ Σερενάτα—Λεωνίδα Ἀντρέγιεφ: Ὁ κλέφτης—Κ. Οὐράνη: Νινόν.

«ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΣ» Μηνιαῖον εἰκονογραφημένον περιοδικόν. Διευθυντὴς και ἰδιοκτήτης: Δημ. Ε. Τζιάθας. Γραφεῖα: Σταδίου 59—Ἀθήναι.

«Ο ΝΟΥΜΑΣ» 700—701—702. Ξεχωρίζουμε: Ζέφυρου Βραδυνῶ: Ἀντριώτικα τραγούδια — Λέαντρον Παλαμᾶ: Ἀνοιχτὴ στὸ Μορεᾶλ—Κ. Καρθαίου: Ἀντρέας Ροῦσος.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΓΙΑ ΜΙΑ ΚΡΙΤΙΚΗ. Ὁ κύριος Φ. Π. στὴν «Πολιτεία» στὶς 3 τοῦ Σεπτέβρη βρῖσκει εὐκαιρία νὰ γεμίση τὴ στήλη τοῦ μὲ μιὰ κριτικῆ(ς) ἀναφορικὰ μὲ τὸ διήγημα «Στὸ Φῶς τῆς Λάμπας» τοῦ κυρίου Παρορίτη, ποὺ δημοσιεύτηκε στὸ προηγούμενον φύλλον μας. Κι' ἀφοῦ ἀραδιάζει κάμποσα λόγια, ποὺ μποροῦν νὰ διαβαστοῦν.... εὐχάριστα ἀπ' τὸν καθένα, ἔρχεται ὕστερα και μᾶς ἀντιγράφει μερικὲς ξεκάμφωτες φράσεις ἀπ' τὸ διήγημα τοῦ κ. Κ. Παρορίτη σχολιασμένες μὲ ἓνα εἰρωνικὸ ὕφος, ποὺ παντοῦ ἄλλοῦ ταιριάζει παρὰ σὲ μιὰ σοβαρὴ κριτικὴ, ὅπως θέλει νὰ μᾶς περάσει τὴ δικὴ του ὁ κύριος Φ. Π.

Ἐδῶ ἐμεῖς δὲν θὰ προσπαθῆσουμε νάντικρούσουμε τὸν κύριον Φ. Π. Ξέρουμε πὼς εἶναι πολὺ τολμηρὸς στὶς κριτικὰς του. (Πέρσιν σὲ μιὰ φυλλάδα ποῦ βγαζαν ὁ πάρα

Handwritten signature

πάνω κύριος και κάνα δυὸ ἄλλοι, φτάσανε στὸ σημεῖον κριτικῆς τολμηρότητας, νάρνηθουνε τὴν ποιήσῃ τοῦ λαμᾶ).

Γράφουμε ἀπλᾶ, αὐτὲς τὶς γραμμὲς γιὰ νὰ μὴ νομῶς μᾶς ἀποστόμωσι ἢ μᾶς μάγεισι ἢ κριτικὴ του και μᾶς ἔπεισι ὅτι τὸ διήγημα τοῦ κυρίου Παρορίτη δὲν ζεῖ τίποτα. Ὅχι. Ἐντελῶς τὸ ἐναντίον. Ἀς μᾶς ἐπιτελέσῃ ἀκόμα, νάχουμε τὴ γνώμη πὼς τὸ ἑλληνικὸ διήγημα σκεταὶ σὲ ἄξια χέρια.

ΞΕΝΟΠΟΥΛΙΣΜΟΙ. Φαίνεται τῶχει ἡ ἐποχὴ νὰ φρονταὶ κριτικῆς. Ὁ κ. Γ. Ξενοπούλου δημοσίευσεν ἑδῶ λίγες μέρες στὸ «Νουμᾶ» (ναί...ναί...στὸ «Νουμᾶ» κριτικὴ γιὰ τὸν διηγηματογράφον κι' ἐκλεχτὸ συνέμας κ. Δ. Βουτυρᾶ. Ὅπως συμβαίνει μ' ὄλες τοῦ κριτικῆς ὁ ἐπιφυλλιδογράφος τοῦ «Ἐθνους», βρῖσκει τὴν εὐκαιρία νὰ περιαντολογῆσῃ ὀχληρὰ κι' ἀνιάρᾳ, σπαθῶντας νὰ βρῆ ψεγάδια ἀνύπαρχτα στὸ διήγημα Βουτυρᾶ. Ἡ γνώμη μας εἶναι, πὼς ἀντὶ νὰ γράφῃ κὲς γιὰ τὸν Βουτυρᾶ ὁ κ. Ξενοπούλου, προτιμώτερον νάγραφε καμμιὰ «Σμυρνιᾶ». Ποιὸς ἔξερε... ἔπερνε και τ' ἀριστεῖο!...

— ERRATA —

Στὸ «Βράδυ στὴ Ρώμη» τοῦ κ. Κ. Οὐράνη, ποὺ σιεύτηκε στὸ προηγούμενον φύλλον μας (σελίδα 23), τὸς στίχος νὰ διαβαστῆ: ὁ θόλος τοῦ Ἁγίου Πέτρου ἀχιδοβολάει.

Ἡ «Μοῦσα» πουλιέται: Στὴ Σύρα: Στὸ βιβλιοπωλεῖον Καλουτᾶ. Στὴ Χίο: στὸ βιβλιοπωλεῖον Π. Ἰωάννου (ὁδὸς Μητροπόλεως). Στὴ Λάρισα: στὸ βιβλιοπωλεῖον Ἀδελφῶν Παπακωνσταντίνου.

Στὸν Πειραιᾶ στὸ βιβλιοπωλεῖον Ἡλιάδη και Σωμολιτῆ. Πέρασμένα φύλλα, στὰ γραφεῖα τῆς «Μούσας», ποὺ κωτρῶν 37, στὰ βιβλιοπωλεῖα Γ. Βασιλείου και Χ. Λιβέρου και στὸν Πειραιᾶ τοῦ Ἡλιάδη και Σωμολιτῆ.

ΑΠ' ΤΟ ΕΡΧΟΜΕΝΟ ΕΙΚΟΣΑΣΕΣΜΟΝ ΦΥΛΛΟ ΤΗΣ «ΜΟΥΣΑΣ» ΛΕΩΝΙΔΑ ΑΝΤΡΕΓΙΕΦ «Ο ΩΚΕΑΝΟΣ» ΔΡΑΜΑ ΣΕ ΕΠΤΑ ΕΙΚΟΝΕΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ Διδας ΑΘΗΝΑΣ ΣΑΡΑΝΤΗ

LA MUSE PUBLICATION MENSUELLE - BELLES LETTRES - BEAUX ARTS - THÉÂTRE - CRITIQUE 7 RUE COLOCOTRONI - ATHÈNES - GRÈCE

BONNEMENTS: pour une année... Drachmes 12 pour six mois... Le cahier lepta 85

Muse s'echangerait avec toute publication qui concernerait les Belles Lettres, les Beaux Arts, le Théâtre la Critique et qui lui serait envoyée.—Aussi la «Muse» publiera tout manuscrit qui traiterait les thèmes dessus écrit en Français, Anglais, Italien ou Allemand.

ΜΙΑ-ΔΥΟ ΠΕΝΝΙΕΣ ΣΤΟΥΣ ΦΙΛΟΥΣ

Κο Κλεοβ. Κλ. Πειραιᾶ. Τὸ ξαναδιάβασαμε. Θάρρομε πὼς οἱ θρόλλοι δὲ στέκουσι πιά γιὰ στόψφα. Ἀκόμα τὸ style ἀρκετὰ πλαδαρὸ. Διάβαζε Βουτυρᾶ, Βλαχογιάννη, Παρορίτη, Χατζόπουλο. Ξαναστεῖλε μας. Θέλουσι δοθεῖ τι μπορεῖς νὰ κάνῃς. Ἴσως, ἔπειτα ἀπὸ ἓνα-δυὸ, ἔθεσε στὴν εὐχάριστη θέσῃ νὰ σοῦ δημοσιέψωσι καὶ τὸ γιὰ τὸ ψήφισμα, δὲν τὸ δημοσιέψωσι, γιατί, θαρροῦμε, πὼς εἶναι παράκαιρο νὰ δημοσιευτῆ ὕστερ' ἀπὸ 20 μέρες. Κο Ν. Γιαν. Ἀληθινὰ, και μεῖς τὸ ἴδιον σκεφτόμασθα ὅμως, θαρροῦμε, πὼς ἡ ὑποστήριξη ποὺ μπορεῖ νὰ ἔχη τοὺς νέους δὲν εἶναι ἡ δημοσίεψη κάθε πρωτόλειου ἐκλεχτά. Τὸ δικὸ σου π. χ. θάθελε πολὺ-πολὺ δουλειὰ. Πρῶτα-πρῶτα ἡ βάση εἶναι κοινὴ και γιὰ νὰ μεταχειρισθῆς θέμα κοινὸ και νὰ βγάλῃ κάτι καλὸ, πρέπει νὰ μάστουρας. Παρακολοῦθα τὴ φιλολογικὴ κίνηση ἀπὸ τῆς ἀρχῆς. Διάβαζε, χωρὶς νὰ κουράζουσι, κλασσικοὺς ποιητὰς κ' ὕστερα νεώτεροισ. Κο Δημ. Κλ. Αὐτὸ ἦταν ἀπὸ τὸ καλὸν. Πάλι ὅμως—γιὰ χατήρι τοῦ ρυθμοῦ ἢ τῆς ῥίμης—βρῖσκονται ἀσυνταξίαι και ἀσυνεπείαι σὲ τραγούδι σου. Ἐβαλες τὸ «χαρίστρα» ρίμα στὸ «παρηγορητὰ»: ἀπὸ Σπανιολισμὸ ἢ ἀπὸ ἀγνοια; Ἄν ἀπ' τὸ δεύτερον, μάθε ὅτι ριμάρουσι συλλαβῆς ποὺ ἔχουσι ὅλα τὰ γράμματα, ἔπειτα ἀπὸ καίνο ποὺ τὸνίζεταὶ ὁμοίῳφωνα. Παρηγορητὰ—κίτρα—φύτρα κ.λ.π. Χαρίστρα—σειστρα—μεστρα κ.λ.π. Ξαναστεῖλε μας: ἔχεις πολλὴ φαντασία καὶ εὐκαίρειά και θὰ προκόψῃς. Κο Τάσ. Δριβ. τὸ εἶναι γραμμένα τὰ τραγούδια σου, δὲ μᾶς ἀρέσανε, νὰ στὸ κρύβουσι; Μᾶς θύμησαν Καθάφη. Ἐκείνο τὸ ποίημα μακρῶ... στὸ φῶς και στὸ γαλάζι...», ὁμολογοῦμε δὲν τὸ καταλαβαίνουσι. Κο Ἄνεμ. Βορ. Θέλει πολὺ θέμα ὁ στίχος σου. Ἀκόμα πρέπει νὰ σφιχτοδένησι περισσότερο τὶς ἰδέες σου. Κο Μ. Γιαν. Ἡ ἰδέα μας εἶναι, πὼς ἀπὸ τὸ «ἀναμνήσεις», ὕστερ' ἀπὸ ἓνα γερὸ δούλεμα, γίνονταν ἓνα πρώτης τάξεως τραγουδάκι. Περιμένουσι. Βαλέο. Πειραιᾶ. Δὲ μᾶς ἀρέσει αὐτοῦ τοῦ εἶδους ἡ ἀντροπία. Στεῖλε μας τίποτ' ἄλλο. Περιμένουσι. Κο Ἄν. Γκιόν. Πειραιᾶ. Δὲν εἶναι γιὰ τὸ φύλλον μας. Ἦναι ἄλλο θέλουσι πολὺ, μὰ πάρα πολὺ δούλεμα. Κο Ροδόλφ. Ἐπιδοῦμε γιὰ τὰ καλὰ σου λόγια. Διαβάσαμε τὸ τραγούδι σου. Ἡ ἰδέα μας εἶναι, πὼς πρέπει νὰ γράψῃς πολὺ καλὰ. Γράψε και στέλλνε μᾶς. Κο Γιωρ. Μαλαμ. Τὸ ποίημα σου μᾶς εὐχαρίστησε. Τὰ τραγούδια σου τὰ κυττάμε. Ἡ ἀλήθεια εἶναι, πὼς δὲν τοὺς λείπουσι και ἄλλα πράγματα γιὰ νὰ γίνουσι καλοῦσι. Ἡ «Θοσία» σου μὲνα γερὸ δούλεμα, θὰ μποροῦσε νὰ δημοσιευτῆ. Κο Π. Δ. Βαρελ. Λάδαμε τὰ χειρόγραφα σου. Θαρροῦμε

πὼς δὲν εἶναι ἀκόμα γιὰ δημοσίεψη. Οἱ στίχοι σου θέλουσι δούλεμα. Τὸ πεζὸ, ὅχι ἀπ' αὐτὰ ποὺ μᾶς ἀρέσουσι. Δούλεψε τὰ τραγούδια σου και στείλε μας. Κο Ἄλεκ. Δραμ. Μᾶς ἀρέσαν και τὰ δύο. Προπάντων τὸ «Mater Dolorosa» ποὺ ἡ ἰδέα τοῦ μᾶς ἐνθουσίασε, θὰ τὸ δημοσιέψωσι χωρὶς ἄλλο στὸ ἄλλο φύλλον μας, ἂν τοῦ διορθώσῃς τὰ λίγα ἐλαττώματα ποὺ θὰ σοῦ ποῦμε. 1) Ρυθμὸ δὲν ἔχεις σχεδὸν καθόλου. 2) Κακοφωνίαις ἀρκετῆς. 3) Ὁ τίτλος δὲν ἔχει σχέση μὲ τὴν ὑπόθεσιν. Και 4) ἡ παρομοίωσή σου «Πορφύρᾳ σάν τὸ κρίνον» δὲν μᾶς ἀρέσει. Θὰ μᾶς πῆς ὅτι ὑπάρχουσι και κόκκινα κρίνα, μὰ ἐχτὸς τοῦ ὅτι εἶναι σπάνια, τὸ κόκκινόν τους εἶναι ἀδύνατον και κάθε ἄλλο παρὰ πορφύρᾳ. Ἄν θὲς πέραν 4—5 ἀπ' τὰ γραφεῖα μας, νὰ τὰ ποῦσι καλλίτερα. Κο Δ. Δαν. Τὸ ἄδικο εἶναι μὲ τὸ μέρος μας. 3 φορές ποὺ ἤρθες δὲν ἔτυχε νάχῃς βρῆ τὸ κατάλληλον πρόσωπον. Τὸ τραγούδι σου, καλὸ, μὰ θέλαμε νὰ σοῦ ποῦσι νὰ διορθώσῃς τίς πολλὰς χασμωδίας και κακοφωνίαις ποὺ ἔχει. Γιὰ ξανακύταξέ το και σύ. Δὲν ἔχουμε δίκην; Δεῖτα Ἐὐαν. Δουκ. Σᾶς εὐχαριστοῦμε γιὰ τὰ καλὰ σου λόγια. Μὰ τὰ λόγια δὲν φθάνουσι, πρέπει και ἔργα, προπαγάνδα, διάδοσιν ἂν πραγματικὰ μᾶς ἀγαπάτε. Τὸ τραγούδι σας ἔχει κακοφωνίαις και ἀπαισίους καθαρευουσιάνικους τύπους, ὅπως «ταράσσει», ποὺ τὸ κάνουνε ἀκατάλληλον γιὰ δημοσίεψη, ἂν και κατά τὰ ἄλλα, εἶναι καλὸ. Ξαναστεῖλε μας. Κο Γρ. I. Πασσ. Σᾶς εὐχαριστοῦμε γιὰ τὰ καλὰ σου λόγια, και γιὰ τὴ γενναία ἀπόφασιν ποὺ ἔχετε, νὰ μᾶς στέλνετε κάθε μῆνα. Νὰ ἀποφεύγετε τίς χασμωδίας και νὰ μορφώσετε στρώτῃ γλῶσσαν, και ποιητικὴν ἔκφασιν, ποὺ σᾶς λείπει. Θὰ τὸ κατορθώσετε ἂν διαβάσετε τοὺς 4 μεγάλους μας συγκαίριους ποιητὰς Παλαμᾶ, Μαλακάση, Γρυπάρη, Πορφύρα. Κο Νελ. Πέτ. γιομᾶτο ἐκνευριστικῆς χασμωδίας και γλωσσικῆς ἀνωμαλίας. Σύνθετες λέξεις και καθαρευουσιάνικες ἀκόμα. Εὐτυχῶς εἶναι ἐλαττώματα, ποὺ διορθώνουσι. Γράψε πολὺ, και στέλνε μας. Κο Γιανν. Σταθ. ψευτικῆς ἦταν οἱ πληροφορίες ποὺ σοῦ δώσανε. Τὸ «Νόμπελ» δὲν τὸ πήρε ὁ Γρηγόριος Ξενοπούλου, μὰ ὁ Κνωῦτ Χάμσον. Κο Ἄλιπ. Γράψαμε. Κο Δωρ. Νουσι. Πειραιᾶ. Ἀρκετὰ καλὸ τὸ σοννέτο σας, μὰ ἔχει μερικὲς χασμωδίας. Θέλει ἀκόμα δούλεμα. Ξαναστεῖλετε μας. Θαρροῦμε πὼς και θὰ μπορέσουσι νὰ σᾶς δημοσιέψωσι. Κο Ἄγγ. Δέλ. Τὸ ἄλλο ἐπειδὴ δὲν ἔχουμε χῶρον, θὰ δημοσιευτῆ στὸ ἄλλο φύλλον. Μimos. Θὰ τὸ ξαναδιαβάσουσι και θὰ σᾶς ἀπαντήσουσι στὸ ἐρχόμενον. Τὸ λάδαμε τὴν τελευταῖα στιγμὴ. Δεῖτα Ρένα Δ. Δημοσιεύεται. Μεταφράζετε καλὰ, και θὰ θέλαμε νὰ μᾶς στείλετε κι' ἄλλα. Ἔχουμε νὰ σᾶς κάνουσι ἀκόμα μιὰ μικρὴ παρατήρησιν. Στὰ φιλολογικὰ περιοδικὰ δὲν στέκει νὰ ὑπογράφῃ κανεὶς μὲ ἀρχικὸν γράμμα. Στείλετε μᾶς ἢ τὸ ὄνομά σας, ἢ ἓνα ψευδώνυμον ὀλόκληρον. Κο Γ. Δ. Βαρελ. Τὸ λάδαμε ἀργά, ἀπαντοῦμε στὸ ἄλλο φύλλον.

Handwritten signature

**ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ι. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ**

42 — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ — 42

ΤΜΗΜΑ ΕΚΔΟΤΙΚΟΝ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ "ΕΚΛΕΚΤΑ ΕΡΓΑ,"

	Δο.	
1. <i>Χάμσον Κ.</i> Βασίλισσα τοῦ Σαββᾶ καὶ ἄλλα διηγήματα	2.	
2. <i>Γκείγερσταμ Γ.</i> Τὸ Ἄγορι τῆς κυρᾶ-Λένης διήγημα	1.	
3. <i>Κίλλαντ Ἄλ.</i> Ἡ μάχη τοῦ Βαρτελῶ, Δύο φίλοι, διηγήματα	1.	
4. <i>Γκείγερσταμ Γ.</i> Ὁ Πέτρος μὲ τὸνα μάτι, Χιονισμένος χειμῶνας	1.	
5. <i>Ἴψεν Ἐρρ.</i> Ἐντα Γκάμπλερ. Δράμα σὲ 4 μέρη, μετάφρ. Α. Κουκούλα	2.	
6. <i>Φλωμπέρ Γ.</i> Μιὰ ἀπλοϊκὴ καρδιά, Ἡρωδιάς, διηγήματα	1.	
7. <i>Γκωτιέ Θ.</i> Τὸ κακὸ Μάτι, Ρομάντισο	2.	
8. <i>Γκαίτε.</i> Ἐρμάννος καὶ Δωροθέα, μετάφρασις Κ. Θεοτόκη	2.	
9. <i>Μπιγιέρσον Μ.</i> Ἡ κόρη τοῦ Βουνοῦ	2.	
10. <i>Χάινε Ε.</i> Λυρικὸν Ἰντερμέδιο. Μετάφρασις Α. Κουκούλα	2.	
11. <i>Θεοτόκη Κ.</i> Κατάδικος	2.	
12. <i>Ἀντρέγιεφ Δ.</i> Τὸ σκοτιάδι καὶ ἄλλα διηγήματα	2.	
13. <i>Ροϊδη Ἐμ.</i> Ἡ πάπισσα Ἰωάννα	4.	
14. <i>Φὸς Ρ.</i> Δύο Ρωμαϊκὰ διηγήματα	2.	
15. <i>Ουέλλς.</i> Ἡ Χώρα τῶν Τυφλῶν καὶ ἄλλα διηγήματα	2.	
16. <i>Βοντυρᾶ Δ.</i> «Παππᾶς εἰδωλολάτρης» καὶ ἄλλα διηγήματα	3.	
17. <i>Ἐρνέστου Χόφμαν.</i> Βιολί τῆς Κρεμῶνας καὶ ἄλλα διηγήματα. Μετάφρασις Τάκη Μπαρλᾶ	2.	
18. Σολωμοῦ Ποιήματα	3.	

ΑΠ' ΤΟ ΕΡΧΟΜΕΝΟ ΦΥΛΛΟ

ΣΤΗ "ΜΟΥΣΑ,"

ΛΕΩΝΙΔΑ ΑΝΤΡΕΓΙΕΦ

"Ο ΩΚΕΑΝΟΣ,"

ΔΡΑΜΑ ΣΕ ΕΠΤΑ ΕΙΚΟΝΕΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ Δίδας ΑΘΗΝΑΣ ΣΑΡΑΝΤΙΔΗ

ΑΘΗΝΑΪΚΟΝ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Α. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Κολοκοτρώνη 37